

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 80 Din, za
inozemstvo 100 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
malih oglasov po 130
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po 2 D, 2-30, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po praznikih

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vrača, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon štef. 50, upravnistva štef. 328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana štef. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

V znamenju zavlčevanja, odlaganja in popolne negotovosti.

NEKAJ TEŽAV Z NETTUNSKIMI KONVENCIJAMI, KI SE PA BODO S POMOČJO RADIČEVCEV SPREJELE. — POLZEVO DELOVANJE NARODNE SKUPŠČINE RADI NEDELAVNOSTI VLADNE VEČINE. — INTERPELACIJA OPOZICIJE O GOSPODARSKI KRIZI V NAŠI DRŽAVI. — NINČIČ PRI PAŠIČEVCIH OSUMLJEN. — RADIKALI ZAVLAČUJEJO PPEDEBATIRANJE ZAKONA O IZENAČENJU DAVKOV. — RADIČEVCI RADI TEGA V ZADREGI.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Nocoj se je vršila seja ministrskega sveta, ki je bila sklicana na zahtevo zunanjega ministra dr. Ninčiča. Dr. Ninčič je na tej seji predložil ministrskemu svetu zloglasne nettunske konvencije, o katerih je dal obširno poročilo načelnik oddelka za mednarodne pogodbe v zunanjem ministrstvu minister dr. Otokar Rybář. O tem referatu se je razvila debata, v katero je v glavnem posegel samo trgovinski minister dr. Krajač. Zahteval je pojasnila glede več konvencij in novih odredb, katere se njeemu zde deloma nerazumljive, deloma nesprijemljive.

Razprava je bila mestoma zelo burna in se ni končala. Kljub temu pa smatrajo politični krogi, da bodo radičevci glasovali tudi za te nettunske konvencije, kakor so glasovali tudi za trgovinsko pogodbo. Tudi poslednji-krat so se glede trgovinske pogodbe upirali, češ da je škodljiva in kljub temu svojemu mišljenju so glasovali za to trgovinsko pogodbo. Zato posebno radikali z vsjo upravičenostjo pričakujejo, da radičevci pri teh konvencijah ne bodo delali nobenih težav. V zunanjem ministrstvu se nadejajo, da bo narodna skupščina nettunske konvencije v najkrajšem času sprejela.

Pred sejo ministrskega sveta se je vršila kratka konferenca med podpredsednikom narodne skupščine dr. Subotićem in ministrskim predsednikom Nikolo Uzunovićem. Na konferenci sta v glavnem razpravljala o delu narodne skupščine. Skupščinski podpredsednik je ministrskega predsednika obvestil, da ima narodna skupščina vsega skupaj gradiva le še za tri skupščinske seje, ker vlada ničesar drugega ni predložila. Zato je zahteval pojasnila od ministrskega predsednika, ali naj se potem, ko bo to delo v skupščini končano, skupščinske seje odgodi, ali naj se zasedanje zaključi z ukazom. Zdi se, da se skupščinske seje z ukazom ne bodo zaključile. Vlada ima namreč mandat, da mora delati. Zato si bo pomagala na ta način, da bo sempatija sklicala skupščinske seje, da bi na ta način javnosti pokazala, da dela, dejansko pa bi bil to odmor.

Jutri pride pred skupščino v razpravo interpelacija združene opozicije o poljedelski krizi v naši državi in o gospodarski krizi sploh. Kakor je pričakovati, se bo pri tej priliki razvila interesantna debata o težavnem in kritičnem položaju, ne samo kmetijskega, marveč tudi industrijskega in trgovskega stanu v naši državi, in pa o smernicah, ki naj bi

vodile našo politiko, da bi se to neznosno stanje zboljšalo.

Jugosl. klub je danes o tem ponovno razpravljal. Posamezni poslanci so poročali o stanju v njihovih krajih. Kot glavni govornik bo v imenu Jugosl. kluba nastopil posl. Vesjenjak.

V političnih krogih je vzbudilo precej pozornosti dejstvo, da je Ljuba Jovanović dopoldne obiskal zunanjega ministra dr. Ninčiča in se z njim dolgo časa razgovarjal. Pašičevi radikali so bili zelo ogorčeni radi Ninčiča in so trdili, da je on že zdavnaj v sporazumu z Jovanovićem in da mu je pomagal pri rušitvi Pašiča.

Radičev klub je razpravljal o zakonu o neposrednih davkih. Ker je že sedaj gotovo, da ta zakon tekom letošnjega zasedanja ne bo prišel pred plenum narodne skupščine, so radičevci v veliki zadregi, ker se njihovi agitatorji največ polagali ravno na ta zakon, s katerim so ugonjali veliko demagogijo med ljudstvom, kljub temu, da je zakon tak, da bo stanje še slabše. Radi tega so sklenili dobiti od Stjepana Radića tozadevna navodila. Radi tega bo minister Pucelj v soboto odpotoval v Dubrovnik.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Vsled pravoslavnega praznika Spasov dan (Vnebohod) je vladal v političnih krogih popolen mir. V kuluarjih narodne skupščine je bilo samo nekaj politikov. Edini važni dogodek je bila samo seja Radičevega kluba, ki je razpravljal o davkih. Sklenilo se ni ničesar. O seji niso hoteli dati radičevci časnika nobenih izjav.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Radikali skrbno pazijo na to, da se ne bi razprava v odboru za izenačenje davkov vršila prehitro. Najprej je preteklo šest dni, da se je po prvi seji prešlo k generalni debati. Generalna debata je trajala skozi tri seje. Radikali so pustili, da je govoril, kdorkoli je hotel, ne samo zastopniki posameznih skupin. Ko je bil načrt v načelu sprejet, se je seja za pol ure prekinila, da so se radikali sporazumeli, kdaj naj se začne specialna debata. Radikali zahtevajo pet dni odmora, da o tej stvari rešuje klub. Radičevci so se temu uklonili. Prihodnja seja se je določila na dan 15. junija. Pa to še ni vse. Predsednik Krsta Miletić je predlagal, da naj se ne razpravlja in glasuje po poglavjih, marveč, da se razpravlja in glasuje o vsakem posameznem členu, tako da se morajo amandamenti predlagati k vsakemu členu. Vsakdo si lahko sam zamisli, koliko časa bo trajala debata pri tej metodi.

Napad na ministrskega predsednika Bethlena v Ženevi.

Ženeva, 10. jun. (Izv.) V generalnem tajništvu Društva narodov je prišlo danes dopoldne do mučnega incidenta. Ko je ministrski predsednik Bethlen zapustil dvorano, kjer je zboroval ogrski odbor, je stopil k njemu Mažar Ivan Dejuth, generalni tajnik ogrske republikanske skupine v Parizu, in mu dal več zaščitne. Storilec je bil takoj aretiran. V tajništvu je nameraval razdeliti manifest proti ogrski vladi.

Ženeva, 10. jun. (Izv.) Ogrski emigrant Ivan Dejuth je sestavil oster manifest proti današnjemu ogrskemu režimu, ki vzdržuje najhujšo reakcijo pod plaščem demokratizma in kršanstva. Ljudstvu se odreka najnujnejše politične pravice pod tem režimom. Zastopnike republikanske misli preganjajo in zapirajo, da morajo pred nasiljem bežati v inozemstvo. Voditelji sedanje vlade so zakrivali ponarejanje bankovcev, kar je prineslo Ogrski neprimerno škodo in sramoto. Zato je sklenil grofa Beth-

lena javno osramotiti. Opravičuje se napram zastopnikom tujih delegacij in prosi, da mu njegovo dejanje oprostijo. Svojo kazen bo z veseljem sprejel. Izjavlja, da ni komunist ali pristaš Karollyjeve struje, temveč da nastopa za svobodno in demokratično ogrsko republiko.

Ženeva, 10. jun. (Izv.) Generalni tajnik Društva narodov sir E. Drummond je poslal ogrskemu ministrskemu predsedniku pismo, v katerem mu izraža svoje obžalovanje nad dogodkom, ki se je izvršil v prostorih generalnega tajništva. Storilec je že predan policijskim oblastem.

Budimpešta, 10. jun. (Izv.) Ogrsko zunanje ministrstvo je bilo že vnaprej obveščeno, da se proti ministrskemu predsedniku Bethlenu pripravlja insult. Ogrski zastopniki so švicarske oblasti pravočasno o tem obvestile in bi bile mogle incident preprečiti. Ivan Dejuth je pred poldrugim letom zbežal v inozemstvo, ker je bil obsojen na težko ječo.

Skupna akcija za vzdrževanje franka.

Ženeva, 10. junija. (Izv.) Francoski ministrski predsednik Briand, belgijski zunanji minister Vanderweide, Loucheur in Theunis so se sestali k posvetovanju o skupni podporni akciji za vzdržanje francoske in belgijske valute. Pritegniti mislijo tudi Italijo. Bivši belgijski ministrski predsednik Theunis je v Parizu s finančnim ministrom Peretom razpravljal že o podrobnem načrtu skupnega postopanja.

Pariz, 10. junija. (Izv.) Ministrski komite za omejitve konsuma je izdelal že podrobne načrte odredb o omejitvi uporabe žita, mesa,

kave, sladkorja, tobaka, bencina, bakra in svinca. Vlada bo v skrajnem slučaju segla po vseh sredstvih, ki so se že kdaj kolikor toliko obnesla. Med prebivalstvom je nastopilo vsled napovedi krušnih in drugih kart razumljivo razburjenje, zato vlada čaka, da najde kak drug izhod ali pa počaka, da nastopi najskrajnejša sila.

Pariz, 10. jun. (Izv.) Na včerajšnji seji ministrskega sveta, ki se je vršila pod predsedstvom predsednika republike, je podal finančni minister poročilo o stanju franka. Zahteval je poostreje kontrole v borznih poslih.

Belgijska finančna kriza.

Bruselj, 10. junija. (Izv.) Vlada zahteva za regulacijo financ doklade na davke v skupnem znesku 1500 milijonov. Ta davek bi v veliki večini nosilo kmetijstvo. Istočasno je vlada osnovala posebne fonde za ureditev višjih dolgov, ki stalno ogrožajo državne finance. Davki na zemljiško posest se bodo zvišali za 75 odstotkov in sicer za dobo 4 let. V teh štirih letih upa vlada, da bo mogla izvesti potrebno sanacijo.

Davek na zemljiško posest je dvignil odpor pri flamskih krščanskih demokratih. T ip oudarjajo, da bo po tem načrtu moralo kmetijstvo nositi največji del žrtv. Vsled odpora s te strani je vlada opustila prvotno namero, da zviša zemljiški davek za sto odstotkov. Na drugi strani se konservativno kapitalistični zastopniki v vladi krčevito branijo davka na dohodek, ki bi predvsem zadel

premožne industrijske in bančne sloje. Toda socialisti tega davka ne bodo pustili pasti.

V deželi nastopa silna druginja živil. Toda je šele začetek druginje, ki se bo dnevno stopnjevala, kajti davki, ki zadevajo produkcijo in trgovino so občutno zvišani, deloma celo podvojeni.

Flamska frontna stranka in komunisti obstruirajo. Parlament zbore pozo v noč, da more glasovati o najnujnejših predlogih vlade. Na nova posojila v inozemstvu zaenkrat ni misliti.

Javnost je začela poudarjati težko napako, ki so jo povzročili konservativci, ki so vrgli vlado krščanskega voditelja Pouletta. Ta vlada je stabilizirala valuto in če bi bila ostala, bi prihranila Belgiji vsaj dobršen del sedanje nesreče.

Napetost med našo državo in Albanijo.

Belgrad, 10. jun. (Izv.) Vesti, ki se sedaj službeno potrjujejo, da je albanska vlada odrekla podpis konvencije, ki sta jo sklenila naša in albanska delegacija, so izzvale v vseh krogih važne politične komentarje. Splošno se obsoja tako postopanje albanske vlade, ki dolguje naši državi že velike vsote. Ta korak Zogu paše spravljajo v zvezo z delovanjem Italije, ki kljub navideznim dobrim odnosom z našo državo, vedno hoče za hrblom voditi sovražno politiko. Danes je prispel semkaj tudi poslanec Angjelinović, ki se je mudil v Albaniji. Jutri bo obiskal ministra dr. Ninčiča, da mu poroča o položaju.

Izmenjava na albanskem poslaništvu v Belgradu.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Dosedanji albanski poslanik v Belgradu Stavro Stavru je bil nepričakovano odpoklican. Vest je v diplomatskih krogih vzbudila splošno pozornost. Poslanikov odhod se spravlja v zvezo s težkočami, ki so nastale pri trgovinskih pogajanjih. Na njegovo mesto je imenovan bivši albanski notranji minister Zenau Beg, ki je svoj čas največ pripomogel, da je padla Fan Nolijska vlada.

Belgrad, 10. jun. (Izv.) Angleški poslanik je posetil danes zunanjega ministra dr. Ninčiča in se z njim dalje časa razgovarjal. Te razgovore spravljajo v zvezo s sklepanjem trgovinske pogodbe s Anglijo.

Vprašanje podaljšanja stano- vanjskega zakona.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Iz ministrstva za socialno politiko se izve, da se pripravlja sprememba stanovanjskega zakona, s katero bi se njegova veljavnost podaljšala do 1. 1930. Obenem pa bi se spremenila določba, da uradniki 2. in 3. skupine v I. kategoriji plačajo 9 kratno višjo najemnino kot pred vojno. Tudi Anglija in Belgija sta svoje stanovanjske zakone podaljšali do 1. 1930. Po drugih verzijah pa bo minister za socialno politiko veljavnost stanovanjskega zakona podaljšal samo za eno leto.

Jugoslovansko-grško zblizanje.

Belgrad, 10. jun. (Izv.) Naš poslanik v Atenah Panta Gavrilović se mudi v Belgradu. Kljub obvestilu zunanjega ministrstva, da je njegov prihod popolnoma zasebnega značaja, zatrjujejo politični krogi, da je pripisovati njegovemu prihodu večji pomen. Predvsem se misli, da je v zvezi z bližnjimi pogajanjimi med našo državo in Grčijo za prijateljski pakt.

Občinske volitve v Srbiji in Črni gori.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Občinske volitve v Srbiji in Črni gori se bodo vršile po starem zakonu dne 19. avgusta t. l. Vlada je opustila prvotno namero, da bi se vršile volitve po novem zakonu, ker je gotovo, da v tem kratkem času novega zakonskega načrta ni mogoče uskladiti.

Jutri se pričakuje živahna seja skupščine.

OPOZICIONALNI BLOK ODLOČNO NASTOPI ZA ZBOLJŠANJE NAŠEGA GOSPODARSKEGA STANJA. — VPRAŠANJE RAZŠIRJENJA VLADNE KOALICIJE SE NI AKTUALNO.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Danes dopoldne se je vršilo posvetovanje ožje opozicije v prisotnosti Davidoviča, Sušnika in dr. Behmena radi jutrišnje interpelacije o gospodarskem položaju, katero bo predložila skupščini združena opozicija. Za to interpelacijo vlada v vseh političnih krogih veliko zanimanje, ker je znano, da slabo gospodarstvo v zvezi s korupcijo povzroča največ težav v našem državnem življenju. Debatna v skupščini obeta biti zelo zanimiva in živahna, ker bodo vse skupine ožje opozicijskega bloka razjasnile svoje stališče z ozirom na

gospodarsko stanje, v katerem se danes nahajamo. Seja skupščine bo zanimiva tudi radi tega, ker bo opozicija razpravljala tudi o vzrokih naših slabih gospodarskih razmer in sredstvih, s katerimi mora vlada nastopiti, da se stanje izboljša. Poslanci so večinoma zaposleni s pripravljanjem gradiva za jutrišnjo sejo. Vprašanje razširjenja vladne koalicije, o katerem se je zadnji čas govorilo, je odloženo na poznejši čas, ker se pričakuje izida jutrišnje skupščinske seje, na kateri se bo videlo zadržanje opozicije.

Pred konference Male antante.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Zunanje ministrstvo sporoča, da se bo na konferenci Male antante na Bledu razpravljalo o rednih in običajnih vprašanjih. Na dnevnem redu ne bo nobenih posebnih vprašanj. Obojestranska pogodba Male antante ne bo predmet razprave. O njej se bo razpravljalo na posebni konferenci na Bledu.

Nestalnost uradnikov se na vsak način podaljša.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Kakor smo že poročali, izdeluje minister Srskić v svojem ministrstvu poseben načrt, s katerim bi se podaljšala nestalnost uradnikov. Radikali v resnici nameravajo predložiti tak zakonski načrt. Nek minister je izjavil na vprašanje, zahaj hoče vlada predložiti tak zakon, sledeče: »Radič je prestavil celo morje uradnikov, ki v nobenem slučaju ne smejo doseči stalnosti.«

Ogledalo SDS.

Pokojni predsednik ameriške Unije, državnik Wilson, je v svojih številnih govorih, ki so prerajali oblike zemlje in budili vse narode k svobodi, imel stalno pred očmi poleg tipičnih lastnosti svobodnega Amerikanca predvsem odgovornost posameznika za svoja dejanja, s posebnim poudarkom, če ta posameznik ima javno funkcijo. Z velikim navdušenjem je bodril n. pr. gojence-absolvente vojaške akademije, ko so šli rušit z drugimi vojaški prostaki na krivici, hinavstvu in laži zgrajeno stavbo avstro-ogrške monarhije, želeč jim, da bodi geslo njihovega dela: V odgovornosti se preskusi človek kakor železo v ognju! Pokojni Wilson je, kakor izzveni iz vseh njegovih govorov, videl napredek nasledstvenih držav, predvsem nas Jugoslovancev, v tem, da pri stvarjanju in negovanju našega novega državnega življenja vstanemo kakor očisti iz dolgotrajnega ognja kot svobodni državljani, zadržajoč se svoje odgovornosti in v strankarskem življenju pri korenini pretrgamo s starim anavskim: Primite tatu!

Zdi se, da se je dobra volja in modro govorilo pokojnika moralo baš pri nas kot toliko drugih velikih stvari spremeniti v ironijo. In morda ni večjega, pomembnejšega razloga naše politične dekadence kot je stari podedovani greh nekaterih strank, geslo nekdanj v starih, reslo sedaj v novih razmerah: Primite tatu!

Slovenski anahronizem — samostojna demokratska stranka — je morda najbolj tipični vzgled. V njenem — naj se nam oprostite ta beseda! — programu, delovanju, taktiki, časopisju in zagovarjanju nudi en sam prelepi prikaz demokratičnosti, ki pomeni igračkane besede, svojega čuta odgovornosti za storjena dejanja, katera zanika, kolikorkrat je članica na odgovornost, kot breznačajni oče večotvstvo nezakonskega otroka, svojih grehov pa dolži druge. Ko se je vstvarjal osnovni zakon našega življenja, je v svoji »demokraciji« lomila kopje, intrigirala na levo in na desno in zatajila tudi svoje pokoljenje, da bi pomagala vstvariti in zglasovati centralizem, ki po besedah predsednika mogočne ameriške Unije nujno vodi do birokracije, tiranije, trutosti, reakcije in padca. Videč, da v svoji antisocialnosti, reakcionarnosti in zlaganem liberalizmu ni vključil deset in desetletnem priredevanju mogla dobiti tal med slovenskim narodom, je slovenski narod hotela prisiliti na tolena z bičem belgrajskega centralizma, hegemonizma in birokratizma. Rušila je kot za stavo: v ero njenega gospodstva spada vse, kar se je napravilo v škodo slovenskega naroda. Kar je bilo še količkaj od ljudstva odvisnega, je moralo izginiti! Vpliv ljudstva na tolsko življenje se je moral eliminirati! Kot stalna vladna stranka je izglasovala proračune in finančne zakone, z očito tendenco, da bodi krivica nad nami dovolj vidna in davčna bremenja najhujša. Kot stalna vladna stranka je pridno sekundirala pri demontiranju slovenske industrije, razpuščala še one avtonomne tastepe, kjer je še vsaj životarla ljudska gospodarska inicijativnost! Radi svojega protiljudskega, a stalno režimskega sodelovanja od leta 1921, ko gremo rakovo pot, nosi v Sloveniji ravno samostojno demokratska stranka vso odgovornost za propadanje vsega upravnega organizma, korupcije, gospodarske hirače, nasilne metode, razpadanje demokratičnega parlamentarizma, partizanstva, davčno neenakost, demoraliziranje uradništva, klečeplazstvo in neznačajnost. Kot vladna stranka ob in po sprejemu ustave, v kateri jasno stoji, v kolikih mesecih po sprejemu ustave se morajo razpisati oblastne in samoupravne skupščine, je molčala kot grob, ko je klicalo to do ločilo, da se obudi k življenju! In odgovornost?

Viteško vpije: Primite tatu! Gospodarstva v Sloveniji je kriva SLS! »Klerikalci in radičevci so ovirali ustanovitev oblastnih samouprav! SLS je kriva, da zastaja delo že osem let! Dr. Žerjavovo pismo o Barletu in slovenskem dialektu z njegovim podpisom je — falzifikat! Sploh SDS ni nikdar denuncirala Slovencev! Ne, to je delala — SLS!

Slovenska politična zgodovina ve, kaj je napravila SLS s svojim deželnim zborom in odborom. Iz te ere izhaja oni mogočni val dela za narod, ki je ena najlepših strani v zelenem listu slovenske zgodovine, četudi je liberalizem oprt na nemštvo delo oval. Slovenska politična javnost pa tudi ve, kaj je storila SDS! Iz njene ere izhaja vse, kar se je zgodilo pri rušenju naše samostojnosti, kulture in gospodarstva!

S takimi občutki sprejema naša Belakrajina in z njo celokupni slovenski narod prihod Pribičevića v Metliko. On ve, kaj so vredna gesla samostojnih demokratov. Saj bo Pribičević, ki je v Sabcu grozil, da je kralj prisegel na edinstvo naroda ne pa na sporazum plemen, pozdravil zborovalce z: Dragi narode, draga bračo Slovenci! Ave Žerjave! Ave Svetozare!

UGODNA POGAJANJA MED NAŠO DRŽAVO IN MAŽARSKO.

Belgrad, 10. jun. (Izv.) Med našo in mažarsko državo se vrše pogajanja za trgovinsko pogodbo, ki potekajo zelo zadovoljivo. Doprinese so konvencije o prometu in o tranzitu ter konvencija o postaji Gola pri Koprivnici. Goto-va je tudi konvencija o tarifih. Sedaj se obdeluje konvencija o vzdrževanju obmejnih železniških mostov.

Dva duhova.

Ukinitve finančne kontrole pozdravlja vse avstrijsko časopisje z radostjo in ponosom. Po pravici. Saj pomeni to v resnici velesnamenit dogodek v kratki, a burni zgodovini te države, preostale iz razvalin nekdanje mogočne habsburške monarhije, in pomeni, če se premotri vse okoliščine, naravnost triumf njene življenjske sile. Lahko se reče, da se je Avstrija v teh osmih letih v primeri z drugimi povojnimi državami razmeroma najbolj normalizirala in konsolidirala in da je gospodarsko najbolj napredovala. A komu se ima za ta svoj uspešni razvoj največ zahvaliti? Pustimo o tem govoriti francoskega senatorja Louisa Dausseta, ki se je v nekem interviewu izjavil:

Je uprav čudež človeške volje, da si je Avstrija v tako kratkem času tako opomogla, ta Avstrija, stisnjena v državo 82.000 kvadratnih kilometrov, katera je izgubila agrarno ozemlje, neobhodno jej potrebno za prehrano svojega številnega mestnega prebivalstva, po drugi strani pa za odjemanje svoje obširne industrijske produkcije. Nihče ni verjel, da bi ta pohabljen država imela kako življenjsko sposobnost, celo najboljši njeni duhovi so obupavali nad njeno usodo. Dve leti je položaj Avstrije z neizmerno bedo njenega prebivalstva in z njeno strahovito finančno krizo, ki jej ni primere v preteklih časih, razburjal vso Evropo. Toda čudovit mož, edini, ki vere v boljšo bodočnost svoje domovine celo v najhujših razmerah ni izgubil, je dosegel, da je prišla Avstriji septembra 1922 rešitev od strani Društva narodov.

Nikoli ne pozabim — pravi Dausset — svojega potovanja na Dunaj v avgustu 1922, ko je avstrijska kriza bila dosegla vrhunec. Takrat je v meni vstalo spoznanje, ki me je malone zadušilo: ta neznatna država, s strahotnim, v bedo se pogrezojočim prebivalstvom, ona je tržič vse Evrope! Nemčija pa, ki je prestala vojno z dobroohranjenimi produktivnimi močmi in teritorialno skoro nedotaknjena, že preži na svoj zasanjani plen, čaka, da s priključitvijo Avstrije spravi Evropo iz ravnotežja. Nade Nemčije je podžigalo tudi tedanje razpoloženje avstrijskega ljudstva, zapadlega v nekako obupno apatičnost, v kateri mu očitno tudi za nacionalno neodvisnost ni bilo prav nič več. Povsod so se množili znaki popolnega razkroja, in ves položaj je oznanjal, kakor da je Avstrija brez rešitve izgubljena. Le v enem možu še je plamtela vera in žvela nezlomljiva energija. Ta mož je bil monsignor Seipel.

Oseba avstrijskega kanclerja Seipela je danes popularna v vsej Evropi. Čim je on (81. maja 1922) prijel za krmilo vlade, so kot na en mah pod sugestivno učinkovitostjo njegovega zares apostolskega patriotizma utihnili notranji strankarski boji; vsenemška ideja je izgubila svojo privlačnost in zaupanje velesil se je naklonilo Avstriji.

Državniški duh monsignora Seipela, katoliškega duhovnika, krščanskega socialista, »klerikalca«... torej je rešil Avstrijo propada. Pri tem si ne moremo kaj, da ne bi primerjali tistega duha, ki je vodil usodo naše države skozi teh osem let. To je duh g. Pašiča. Kam pa je ta duh pripeljal Jugoslavijo? Kaj bi se bilo z njo zgodilo, da je bila v koži Avstrije? Mislimo, da bi bila danes raznežena že na vse štiri vetrove. Naša država, ki so jej bili dani najugodnejši eksistenčni pogoji, kar se jih sploh misliti da, obsežnost, silna prirodna bogastva, velika produktivnost itd. in ki ji je mati narava v svoji dobrotljivosti povrh še pomagala z dobrimi letinami, bi morala po vseh logičnih predpostavah danes plavati v samem blagostanju — v resnici pa? Revščina, stiska, težave, krize, pomanjkanje, propadanje na vseh koncih in krajih...

Tudi krmilo naše države bi moral vzeti v roke kak Seipel, potem bi se vse kaj hitro obrnilo na bolje. Toda da bi se takšen mož kdaj pojavil iz Pašičeve domene, to je zaman pričakovati. Bo že moral priti iz čisto drugih sfer.

Resolucije zasedanja industrijskih zbornic.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Včeraj se je v Velikem Bečkereku zaključilo zasedanje industrijskih zbornic, ki je trajalo dva dni. Razpravljali so o zakonskem predlogu o neposrednih davkih. Resolucije so poslali na finančnega ministra, predsednika vlade, predsednika skupščine in na vse parlamentarne klube. V resoluciji zahtevajo, da se invalidski in poslovnih davek združita z ostalimi neposrednimi davki.

NEMŠKO-ITALIJANSKA TARIFNA KONVENCIJA.

Reka, 10. junija. (Izv.) Na Reki zboruje mešana nemško-italijanska tarfna komisija, ki naj konča carinsko vojno med Nemčijo in Italijo. Komisija sklepa tudi o skupni tarifi za Hamburg in Trst. Na konferenci sodelujejo tudi češki, avstrijski in madjarski zastopniki.

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Jutri popoldne se bo vršila seja odseka zakonodajnega odbora za proučevanje kazenskega zakonika.

Nova švedska vlada.

Nova švedska vlada pod vodstvom šefa svobodomiselnih stranke Ekmana obstoji iz šest svobodomiselnih, treh liberalnih in treh nestrankarskih ministrov. Portfelj državnega ministra in začasno tudi finančno ministrstvo je prevzel Ekman sam.

Švedsko časopisje poudarja, da novi kabinet, kar se tiče sestave same, odstopi vso vlado v stvarnem in osebnem pogledu daleč nadkriljuje, da pa je njegova parlamentarna podlaga znatno slabejša. Ker je kmečka zveza odrekla sodelovanje, se mora nova vlada predvsem opirati na svobodomislece in liberalce, ki pa skupaj razpolagajo le z majhnim številom sedežev tako v prvi kakor v drugi zbornici. Taka manjšinska vlada bo morala torej vsekakor poizkušati svojo srečo z menjajočimi se večinami, pri čemer jo bo naravno nagnjenje najbrže vleklo na levo, parlamentarni položaj pa eventualno na desno. V ostalem je značilno, da demokratsko glasilo vstop liberalcev v vlado jako ostro kritizira.

Programatična izjava nove vlade je precej brezbarvna. V zunanji politiki se hočejo nadaljevati dosedanje smernice za mir in sporazum med narodi. V vojaškem vprašanju obljubuje vlada lokalno izvedbo lanskih razorožitvenih sklepov državnega zbora. Vprašanje prepovedi alkohola, ki tvori pravzaprav jedro svobodomiselnega programa, nova vlada ne misli rešiti; v tem pogledu obljubuje samo nekaj jako skromnih reform.

Vstop Nemčije v Društvo narodov.

Bruselj, 10. jun. (Izv.) Zunanji minister Vandervelde je izjavil zastopnikom belgijske telegrafске agenture v Zenevi, da pri vseh zastopnikih, ki so sodelovali pri razpravah v Zenevi, prevladuje mnenje, da in v vprašanju vstopa Nemčije v Društvo narodov ne bo nastopila nikakova nova ali nepremagljiva težkoba. Predlog lorda Cecilja za reorganizacijo sveta bo gotovo sprejet. Poudarja se, da sta tudi delegata Brazilije in Španije bila pri sejah navzoča. Pričakovati je, da se bo vstop Nemčije izvršil, ne da bi bili primorani obe državi izstopiti.

Pregrupacija angleških strank.

London, 10. junija. (Izv.) Liberalci hočejo rešiti spor v stranki s tem, da bi odstavili Lloyd Georgea in Asquitha in postavili v vodstvo stranke in kluba lorda Readinga. Upajo, da bi se njemu posrečila pregrupacija vsega angleškega strankarstva. Liberalna stranka bi se združila z levim krilom konservativcev in izpeljala z njimi gospodarske reforme. Ta grupa bi poslala svojega moža v kabinet. Pridružila naj bi se še delavska stranka, oz. njeno desno krilo. Na desnici bi ostali nekateri fašisti in kapitalisti, na levi komunisti. Volivna reforma naj bi izpeljala takozvani trikotni sistem brez proporca. V vsakem volivnem okraju bi si stala nasproti samo komunist in kandidat sredinskih strank.

Bolgarski ubežniki.

Sofija, 10. junija. (Izv.) Na seji sveta Društva narodov se bo obravnavalo vprašanje bolgarskih beguncev. Je to najvažnejše notranje in socialnopolitično vprašanje bolgarske države. Gre za 30 tisoč družin, ki so brez premoženja, brez dela in brez strehe. Vrnili so se v domovino, ki ogromni nalogi preskrbe sama ne more biti kos. Zato je bolgarska vlada zaprosila za posojilo v inozemstvu in predložila tudi Društvu narodov prošnjo za pomoč. Posojilo bi se predvsem porabilo za nakup poljskega orožja in gradbo stanovanj za ubežnike. Del posojila bi se porabil za izsuševanje ozemlja, ki bi ga ubežniki zasidli. V ta namen je potrebno 3 milijone liver in delati je treba hitro, da pridejo ubogi ljudje vsaj do zime za silo pod streho.

Ameriška politika.

Newyork, 10. junija. 2. novembra se vrše volitve v parlament zastopnikov in eno tretjino senata. Proti politiki sedanjega predsednika Coolidgeja je veliko nezadovoljstvo med farmerji, ki očitajo sedanjim vladim, da favorizira industrijo na škodo kmetijski produkciji. Zato je verjetno, da izid novembarskih volitev ne bo utrdil Coolidgevega stališča. Proti predsedniku je začel nastopati tudi podpredsednik znani general Daves. Davesov ekonomski program daje veliko ugodnosti farmerjem in kmetijstvu sploh. Za Evropo je važno zlasti da Daves hoče z državno podporo organizirati izvoz ameriškega žita v Evropo.

KRIZA ŽELEZARSKÉ INDUSTRIJE NA ČESKEM.

Praga, 10. jun. (Izv.) Ker vlada v železarski industriji na Češkem velika stagnacija, so v Kraljevem gradu prenehali z delom v eni toplotnici. V Kladnem je 400 delavcev brez dela. Kakor poroča »Prager Tagblatt« bodo ustavili v Kraljevem gradu delo tudi pri nadaljnjih toplotnicah.

Moskva, 10. jun. (Izv.) Vlada je sklenila najeti za dobo šestih let 8 odstotno notranje posojilo v znesku 100 milijonov rubljev.

SPREMEMBE PRI RADIČEVEM »DOMU«.

Glavno uredništvo »Doma« za Stjepanom Radičem in Rudolmom Hercogom je prevzel dr. Juraj Krnjević.

POSILANIK GAVRILLOVIČ V BELGRADU.

V Belgradu se mudi naš atenski poslanik Panta Gavrilović, da referira ministrstvu o svojih poslih.

NOVI VELIKI ZUPAN V ZAGREBU — RADIČEVEC.

Z ukazom kralja z dne 30. maja je imenovan velikim županom zagrebske oblasti Mile Kramarič, ki je v ministrstvu za notranje zadeve že prisegel na novo službeno mesto. Pribičevićeva glasila ga ljuto napadajo.

Kmetska zveza.

V Toplicah pri Novem mestu se je vršil preteklo nedeljo, 6. t. m. po prvi sv. maši v gostilni g. župana Pečjaka občni zbor Kmetijske zveze v Toplicah. Po poročilu o političnem položaju, ki ga je podal g. Munda iz Novega mesta, je izrekel občni zbor Jugoslov. klubu zaupnico, bodreč ga, naj ne odneha niti za trenutek v boju zoper korupcijo, dokler se ta smrdljiva rana ne izreže iz telesa naše države. — Pri volitvi odbora je bil ponovno izvoljen stari odbor.

Beleške

Δ Delirium democraticum. Takole stoji v »Jutru«: »SLS, ki je spravila slovensko ljudstvo s svojo nesrečno in škodljivo politiko na rob gospodarskega propada, ima sicer vzroka dovolj, da se boji svobodne in resnične besede... Proti SDS se bojuje SLS z najostudnejšimi sredstvi laži in klevete... Klerikalci niso hoteli ničesar slišati o vzpostavitvi deželnega odbora... Dr. Kulovec je s svojim pismom priobčil falzifikat dr. Žerjavovega pisma... Denuncirali so doma med klerikalci... Tudi narodni duhovniki se udeležijo shoda Pribičevića v Metliki... Šest let na vlad — splošna beda — a te je kriva SLS. Zato obrača vse hrbet klerikalcem in hiti vse v SDS.« — »Jutro« fantazira zadnje dni v veliki agoniji. Kar je črno na belem — je falzifikat. Zato vidi v pismu, da je vicekonzul F. Barle v Düsseldorfu, klerikalec, ki podpira klerikalno udruženje, Janeza Kalana... in mi je čast Vas prositi, da pošljete tja diplomatskega uradnika, ki ni klerikalec, ki obvlada tudi domači slovenski dialekt. Z odličnim spoštovanjem dr. Žerjav — falzifikat! Fiksna ideja o tem falzifikatu je »Jutro« tako prevzela, da je tudi samo začelo pisati izrazite — falzifikate!

Δ In kje je efekt? se vprašuje »N. D.« glede na ljubljanski shod in pravi, da ga ni. Nedeljski shod da ni bil manifestacija solidarnosti slovenskega naroda za skupen nastop proti korupciji, ker SLS ni sprejela med prireditelje tudi druge stranke. — »N. D.« je veliko pisal o SDS in mora vedeti, da med tožiteljem in tožencem ni solidarnosti. Glede SKS in Janeza Pucelja je poročal »N. D.« iz Belgrada, da so pri drugem glasovanju radičevci in Janez Pucelj glasovali proti svojemu z opozicijo združenemu predlogu v geslu: Korupcija, če ti radikali nočejo ničesar, zakaj bi te mi dražili! V tej točki je jasnost dosežena — ali ne? — Dalje trdi »N. D.«, da ni bilo konkretnih obtožb. Ker »N. D.« že nekaj dni s tem operira, citiramo Davidoviča: »Za posredništvo Rade Pašiča je šlo 19 milijonov iz žepa izkrvavelega naroda.« Dr. Spaho: »Korupcija je eden glavnih vzrokov, da moramo plačevati tako strašne davke. Provizije za nabavljeno blago znašajo 20 do 30 odstotkov. Pol druga milijarda, ves neposredni davek gre v žep korupcionistov.« Dr. Jovanović: »Pri nakupu lokomotiv na Češkoslovaškem je predsednikov sin zaslužil 15 milijonov — tovarnam se je svetovalo, da je treba njegovega posredovanja, iz reparacij je kupil 15 hiš v Berlinu... reparacijski volji, afera Thurn in Taxis, dvig sekvestra od dr. Markoviča — itd.« — »N. D.« ve tudi že za obtožnice — opozicije proti ministrom in drugim. Konkretnosti torej dovolj in menda smo tudi tu na jasnem. — In daljna napaka: da temu shodu ni sledila nobena druga akcija ter ni shodov po drugih mestih države. V te točki si je »N. D.« že sam odgovoril na isti strani: »Načelniki opozicijskih skupin so sklenili zahtevati, da se forsira delo v odborih, da naj anketni odbor glede korupcije zbora vsak dan, da se v najkrajšem času priredi v Belgradu velik shod proti korupciji.«

Δ Dr. Korošec bi moral biti v borbi proti korupciji oprezen... sanjari glavno glasilo radikalne stranke v stilu bivšega »Pondeljka«, »ker danes ni nobena tajnost več, da ta čistiti katoliški pop i potom oderuštva preko svojih bank i potom svojega »crnožutega« tiska ima v politični sužnosti ogromno večino slovenskega naroda...« Vse, kar je pošteno, se mora brigati, da v Slovenijo pride svoboda in blagostanje... To bo prinesla radikalna stranka! Še nekaj je dr. Korošec: lakaj! In še nekaj! Ugotovitev, da je parlament nedelaven in v večni krizi — ni realna! itd. — Bedasti pisavi, ki vidi v zadružništvu oderuštvo, ki vidi v nacionalnem zanosu Slovencev suženstvo in ki v duševni zaspanosti kvasi, da bo radikalna stranka prinesla v Slovenijo svobodo in blagostanje — se res ne splača odgovarjati. Očividno piše namreč ta list brez vsebine v prepričanju, da ga razen kakega Nika Zupaniča ali Ravnika nihče drugi v Sloveniji ne bere.

Kaj se godi doma

Študijska knjižnica v Mariboru.

Tako skromno tiho, a tako plodonosno morda ne deluje nobena prosvetna ustanova v Mariboru, kakor ravno študijska knjižnica. Dasi nam zunaj skoro ne veš, kje je, ker je brez večjih napisov, ki bi nam kazali, kje se nahaja, je vendar v svoji notranjosti velika in znamenita. Dan za dnem jo obiskujejo posebno mladi, ukaželjni dijaki, da jih je po 40 v čitalnici.

Posebna znamenitost, ki jo moramo danes omeniti, je zbiranje slik in portretov naših velmož, ki stoje v čitalnici vsaj upodobljeni pred nami. Nova dela, ki smo jih pri tem opazili, so portreti, ki jih je izvršil g. Ante Trstenjak in ki predstavljajo Vego, Miklošiča in Blaža Kocena. Portret Blaža Kocena je narejen po neki mali sliki iz »Dom in Svet«, a je prav dobro posrečen.

Študijska knjižnica v Mariboru je pod spretnim vodstvom ravnatelja g. Dav. Zunkoviča postala pravo kulturno ognjišče Mariborčanov. Številno izposojanje knjig na 10 tisoče broječe knjižnice je merilo kulturnega življenja v mestu. In razvoj študijske knjižnice in njeno splošno upoštevanje bodi naša skupna kulturna zadeva vsega mestnega prebivalstva!

Za ustanovitev porodnišnice v Mariboru.

»Slovenec« je že poročal, da se je mudila zadnje dni v mariborski splošni bolnici magistratna komisija, ki je odobrila prostore in načrte za zgradbo zdravilišča za jetične, katerega bo gradila na inicijativno docenta g. dr. Matka mariborska Protituberkulozna liga. Celi Maribor in sploh celi Slovenski Štajer pozdravljajo podjetnost in požrtvovalnost g. docenta.

Vočigled požrtvovalnosti in gradbeni podjetnosti Protituberkulozne lige pa moramo ponovno poudariti eno najbolj nujnih potreb mariborske oblasti: ustanovitev porodnišnice v Mariboru.

Za nujnost otvoritve porodnišnice se že dolgo trudi vodja bolnice g. dr. Janko Dermovšek, primarij-docent g. dr. Matko, g. dr. Ipatje in vsi drugi uvidni mariborski zdravniki.

Kakor znano, se je predložil od vodstva splošne bolnice potom velikega županstva ministrstvu za narodno zdravje načrt in predlog, naj bi se kupil od Kreditne banke za to svrhu mariborski sanatorij »Petrovo selo«.

Nakup sanatorija od strani države je v posebnih vlogi na velikega župana podprl s toplim priporočilom bivši ljubljanski inšpektor narodnega zdravja g. dr. Katičič. Poudarjal je, da je po prevratu ostal Maribor odrezan od prejšnjega zdravstvenega centra — Gradca, ki je v zdravstvenem oziru opremljen z vsemi najmodernejšimi sanitetnimi zgradbami, napravami in zavodi. Po mnenju strokovnjaka dr. Katičiča nikakor ne odgovarja oddelek za porodništvo in ginekologijo v mariborski bolnišnici potrebam velike in razsežne mariborske oblasti in je ena najnujnejših potreb otvoritev porodnišnice in ginekološkega oddelka.

Porodnišnica bi se v Mariboru tudi izplačala, ker bi je ne uporabljali samo revnejši in srednji sloji, ampak tudi bogatejši, kakor vidimo to v Gradcu. Danes pa mora mnogo žensk v Gradcu, torej v drugo državo v porodnišnico. S tem trpi naša država na ugledu in tudi v finančnem oziru.

Zgradba sedanega (bivšega Tavčarjevega) sanatorija je mogoče premajhna za porodnišnico, ampak za začetek bi bila gotovo dovolj velika. V slučaju potrebe bi se dala zgradba razširiti, kakor bi pač potrebe zahtevale.

Vladni krogi so že bili za nakup sanatorija v svrhu preureditve v porodnišnico, a celo zadevo zadržuje, kakor se splošno sumi, na predlog raznih intrigantov veliko županstvo. Po mojem mnenju bi moralo veliko županstvo tako obče koristno ustanovo s vsemi silami podpirati. A v Mariboru se

godi ravno nasprotno. Če vlada trenutno nima denarja za nakup sanatorija, naj pa proda obe stanovanjski hiši v Gornji Gosposki ulici, ki sta bili svoj čas nakupljeni za uradno poslopje.

Kolikor mi je znano bodo vsi naši zastopniki se zavzeli za to, da se ta zadeva pospeši in udeležijo. Jugoslovanski klub in druge parlamentarne skupine bodo to obče koristno ustanovo podpirale.

F. Z.

Tezenski kolodvor.

Že dalje časa se ponavlja v javnosti želja vsega mestno okoliškega prebivalstva Maribora na desnem bregu Drave, da bi naj bil tudi na Teznu poseben kolodvor. Občina Tezno je pokazala veliko požrtvovalnosti, da se ta želja tudi izpolni, ko je votirala 100.000 Din za ureditev kolodvora. A državna oblast niti na podlagi te žrtve ni bila pripravljena začeti z delom. Ker pa si hočejo biti Tezenčani na jasnem, so stavili sedaj ultimatum: železniški direkciji, da mora v 14 dneh odločiti, sicer se znesek 100.000 Din obrne v druge občinske svrhe.

Že več zgledov imamo v naših krajih, kako so si domačini priborili kako ugodnost od železniške uprave ravno s tem, da so pri načrtu sodelovali z denarno podporo ali s kulukom. Tako bo v nedeljo slovesno otvorjena postaja Osluševci na ptujski progi, in za jesen bo gotova postaja Lipoglav med Poljčanami in Ponikvo, kjer so domačini veliko žrtvovali. Zato bi predlagali, naj Tezenčani v slučaju, če v 14 dneh ne dobe odgovora, ne odnehajo od svoje zahteve, ampak naj jo posplošijo, da se bodo tudi ostale občine potegovale in tudi žrtvovale za postajo.

Gotovo so zelo zainteresirane na ustanovitvi te postaje tudi občine Radvanje, Razvanje in Pekre. Ti občani imajo zdaj enako daleč v Hoče ali v Maribor. Kolodvor na Teznu pa bi jim to pot prihranil. Ker bi stal kolodvor na tezenski strani železniškega parka, bi bilo treba ta park s cesto presekat in napraviti za pešce, da je prehod neoviran, nadtični most. Mislimo, da je posebno industrijski razvoj ravno na tem terenu tako obsežen, da se bo vsa javnost Maribora in okolice zavzela za upravičeno zahtevo, naj se čimprej otvori postaja na Teznu. Gotovo bodo to zahtevo podprli posebno še sportni krogi, ki morajo za svoje prireditve pripravljati posebne vlake s postajo Tezno in s tem že nekako kažejo, da se to da izpeljati, če bo le pri železniški upravi vsaj nekaj naklonjenosti in nekaj tiste dobre volje za stvar, kakor jo ima in požrtvovalno kaže mestno okoliško prebivalstvo.

Radikali v Mariboru.

Kdo radikalov pride v nedeljo na shod v Maribor? Radikalni krogi javljajo vsaki dan druge govornike. Pašlj je že ušel. Velizar Janković si je premislil, zdaj prihaja — vsaj do jutri bo ta verzija — minister Perić. Najbolje, da pridejo vsi dozdaj napovedani, pa bo v Mariboru res številni shod — radikalnih ministrov in prvakov ter »domačih«, o katerih bomo pa po shodu poročali kaj.

6000 domačih delavcev na cesti?

Hrvatski listi se obširno bavijo s posledicami nettunskih konvencij zlasti v Dalmaciji. Zlasti je predmet diskusije določba, da smejo Italijani v podjetjih, ki so osnovana z njihovim kapitalom, zaposeliti svoje domače delavce na našem ozemlju! Znano je, da imamo v Dalmaciji, največ v okolici Splita, šest velikih tovarn za cement z 90 odstotki italijanskega kapitala. V teh tovarnah je zaposlenih šest tisoč jugoslovanskih delavcev. Listi izražajo strah, združen s prepričanjem, da bodo Italijani po sprejemu nettunskih konvencij naše domače delavstvo zamenili s svojim in bo zopet 6000 delavcev na cesti! Bil bi to res nezaslišan škandal.

pozdravit škof iz St. Gallena. Tam so tudi odpregli vagon, ki so šli z nami prav iz Jugoslavije. Na postaji kupiš lahko za vsak denar. Izvrstne pomaranče so bile po tri dinarje.

Preko Švice smo se vozili ravno v pravem času, ko je že toplo pomladansko solnce najlepše sijalo na kraje, ki so ostajali za nami. Kaj bi o Švici pisal, ko se ne da povedati, kar se vidi in občuti? Med najlepšim pa je ličnost in snažnost, ki se v vseh ozirih kaže že na postajah. Povsod mične vile, bele ceste, skrbno obdelani vrtovi, posnaženi pašniki in gozdovi. Slapovi padajo skoraj z gorskih vrhov, nekateri naravnost v jezera. Ob 6 pop. smo dospeli do Wallen-See, kjer vozi vlak tik ob jezeru. Po kratki vožnji čez travnike smo dospeli do Zürškega jezera, kjer se nam je hotela narava pokazati v vsej krasoti: v teku pol ure se je zoblacilo, grmelo in treskalo, deževalo in velika večerna mavrica se je vzpela nad jezero, ko so se ravno oddaljili zadnji snežniki proti vzhodu. Zjasnilo se je in skozi čisti zrak smo občudovali pravo švicarsko krasoto po z mestu in letovišči obsejani jezerski okolici. Po vsej Švici se vidi, da tod ni bilo uničujoče vojske.

Ob 7 smo prišli v Zürich, ob 9 pa v Basel. Na francoski meji se je začela prava dolgočasna enoličnost; ravno prav, da se je znalo. Zaspali smo in se zbudili v nedeljo zjutraj v Parizu. Na francoskem je čas za eno uro poznejši, vendar smo zapazili, da se ure skladajo z našimi. Na vprašanje smo izvedeli, da so tam letos premaknili ure za eno naprej in imajo

Zborovanje privatnih nameštencev.

Maribor, 10. junija 1926.

Nocoj se je vrtilo v dvorani pri »Zamorcuc« dobro obiskano zborovanje zasebnih nameštencev in uradnikov. Kot prva točka je bilo informiranje članov o prednostih zakona o zavarovanju, druga točka pa protest pomočnikov proti podaljšanju delovnega časa.

Poročilo o zavarovanju privatnih nameštencev je podal zastopnik zavoda za zavarovanje g. Šantič. Njegova izvajanja so bila novost za nameštence. Večina zavarovancev dosedaj ni imela pojma o delovanju zavarovalnega zavoda. Reasume njegovih izvajanj je v nemščini ponovil g. Pelikan. Obenem je poudaril, da se naj zavarovanje raztegne tudi na trgovske pomočnike, katere se je dosedaj kvalificiralo z ročnimi delavci in se jim je odrekala pravica do zavarovanja. Z novim zakonom naj se ti nedostaki odpravijo. Predlagal je, naj se zavarovalna vsota zviša. Upravo zavoda naj dobijo v roke zavarovanci, ne pa poslodajalci. Važna je zahteva po avtonomnem zavodu za zavarovanje, dalje skrb za brezposelne in stanovske probleme.

Po izvajanju g. Pelikana se je vnela živahna debata. G. Šantič je nazorno pojasnil stavljena vprašanja.

Druga točka dnevnega reda je protest proti sklepu trgovskega gremija o podaljšanju delovnega časa. Poročal je g. Čeh. Spor med trgovskim gremijem in pomočniki postaja vedno ostrejši. Trgovski gremij hoče na svojo roko podaljšati delovni čas od 10 na 12 ur, dočim pomočniki vztrajajo na osemurnem delavniku. Na zborovanju so se soglasno sprejeli sklepi proti samovolji trgovskega gremija, ki so se izrazili v resoluciji. Po sprejetju resolucij, katere priobčimo prihodnjik, se je zborovanje zaključilo.

Naraščanje samoumorov.

Samomorilska kuga, ki je v prejšnjih časih v večjem obsegu iskala svojih žrtv le v velikih mestih, se v zadnjih letih čim dalje bolj širi tudi pri nas. Temu so gotovo nekaj krive socialne razmere, ki se še poostrejuje, vendar je glavnega vzroka temu žalostnemu pojavu iskati drugod. Ne more biti nobenega dvoma o tem, kako poguben vpliv imajo na moralne slabice široka poročila o samomorih, ki samomorilce slave in pomilujejo. Postati na tak cenen način junak dneva, se zdi marsikakemu slabo vzgojenemu, po kinu in slabem čitvu zmedenemu mladem človeku najlepši konec. Ravnotako se tolažijo ljudje, ki iz lahkomišelnosti ali razbrzdanosti posegajo po tujem imetju, da se s samomorom vedno lahko rehabilitirajo v obeh javnosti. Saj vedo, da se samomorilci prav posebno časte in jemljejo v bran. To vleče. Nihče ne bo hotel nad mrtvimi izlivati kakršnegakoli sovraštva, toda zdrav ljudski čut je smatral samomor vedno kot sramotno smrt. Samomorilec se je smatral za zločinca, ki pogazi vse zakone in običaje, ki jih drugi spoštujejo, in vrže od sebe vsako odgovornost nasproti Bogu in ljudem. Smatral se je za nevrednega člana družbe. To zdravo in opravičeno nazarje ljudskih mas izpodkopujeta danes časopisje in kino. Posledice se kažejo v hitrem naraščanju samoumorov ravno v širokih ljudskih plasteh. Narodu, ki hoče živeti, ki se hoče prebiti v bodočnost preko vseh težav in ovir, mora biti samomor tuj, mora veljati samomor kot sramotno begunstvo iz narodne vojske. Zato tudi noben list, ki mu je resno za narodno bodočnost, ne more poveljevat samomorilec, in sicer ne prikrito ne odkrito. Zato bi bilo priporočiti in pričakovati, da ves naš tisk samomora graja, samomorilec ne pomiljuje, ampak žigosa, sicer pa kratko preide mimo njih kakor tudi mimo drugih zločinov proti pravničnosti, ne pa, da se na široko in do najmanjših podrobnosti opisujejo, ker to strašno razdirajoče vpliva zlasti na današnjo mladež. Posnemajmo v tem oziru Italijo, oziroma njeno zakonodajo in javno mnenje, ki je v tem oziru res izbralo pravo pot.

tako imenovani poletni čas. Ta dan so imeli po Parizu procesijo sv. R. Telesa, toda le okrog cerkve, ker po mestu to ni dovoljeno. Čez dan smo najeli avtomobile, ki so nas za nizko ceno povedli na vse zanimivejše kraje. Vodili so nas naši odlični slovenski visokošolci. Nekaj nas je bilo tudi v Versaillesu. Iz Pariza smo šli v nedeljo popoldne. Mala družbica je ostala še v Parizu, nekaj jih je šlo v Lisieux, kjer počiva truplo »Male cvetke« sv. Terezije, vsi drugi pa k morju v Cherbourg, kjer smo se vsi o polnoči zbrali k večerji.

Danes zjutraj smo se vsi kopali in šli k zdravniku, da je pregledal oči.

Hrana je dobra, spalnice čiste in zračne. Zjutrek je ob pol 8, kosilo ob 11, večerja ob petih. Čez dan ogledujemo mesto, okolico in morje. Po dolgi vožnji nam je bivanje tu v prav prijeten odpočitek.

Na Stadionu bo dne 27. junija t. l. orlovska prireditev!

Platno za suknjiče v barvah, fina kvaliteta, 80 cm široko, po 30 Din, se dobi pri F. in I. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29. 4008



Dobrota in okrepčava

Vsako novo umivanje z ELIDA Shampooom je novo, prijetno iznenađenje.

S svežostjo in vonjavo oživljeni lasi glave obude dobro voljo in povečajo delovno sposobnost.

ELIDA-Shampoo očisti ne samo lase, ampak tudi kožo na glavi, prepreči tvoritev prhljajev in Vas tako reši jako nadležnega zlega. Lase postanejo mehki in voljni ter se dajo lahko počesati.

Rabite torej vedno

ELIDA
SHAMPOO

Jugoslav. d.d. Georg Schindt, Opatjevo, Oddelček »ELIDA«.

Pošljite mi brezplačno originalni zavojček ELIDA-Shampoo

Ime: _____

Naslov: _____

Prosim, da vknate ta odrezek v kuvertu, katero naslovite kot tiskovino.

Roparski umor v Krapini.

V noči na 9. junij so prišli k gostilničarju Adamu Doličkemu v Golnici pri Krapini štirje elegantno oblečeni moški, kjer so jedli in pili. Ko je hotel gostilničar Dolički zapreti gostilno, so ga napadli z noži in popolnoma razmesarili. Nato so odšli v prvo nadstropje, kjer so z udarci po glavi onesvestili tudi gostilničarjevo ženo. Skupno so odnesli 8000 Din. Storilci še niso prišli oblasti v roke.

Neverjetno.

»Hrvatska Rijeka« poroča, da je v Dubrovniku zgradil domačin Artur Zdenković ladjo »Arno«. Nenadoma dobi Zdenković odlok davčnega urada, da mora plačati 40 odstotno takso kupne cene itd. Češkoslovaška vlada je nato ponudila Zdenkoviću državno subvencijo in ladja »Arno« je odplula pod — češkoslovaško zastavo.

Dobro jo je skupil.

Znani tat M. Otorepec, ki je pred nedavnim časom vkradel iz konferenčne sobe na meščanski deški šoli v Mariboru obleko, ki mu je ravno prijala, je bil te dni obsojen na 14 mesecev zapora in na tri leta prisilnega dela. Bil je že 17 krat predkaznovan. Štiri leta bodo zdaj suknje in klobuki vsaj pred njim varne.

Strašna nesreča v mlinu.

V vasi Babska pri Šidu se je vračala 14 letna deklica Eržika Ulian iz polja domov. Pri tem je padla na veliko mlinosko kolo ob stezi, ki je bilo v polnem teku. Malo deklico je kolo popolnoma razmesarjeno vrglo v vodo.

Razpust železničarske organizacije.

Okrajni glavar v Doboju v Bosni je razpustil tamošnjo organizacijo železničarjev z motivacijo, da so v njej organizirani tudi komunisti. Delavska zbornica v Sarajevu je radi tega naslovila na velikega župana banja-luške oblasti oster protest.

HUD DIJAK.

Na sarajevski gimnaziji je v sredo med poukom zahteval četrtosolce Milovan Bilčar od profesorja matematike Boško Petroviča, da ga še enkrat izpraša. Ker je profesor to odklonil, ga je udaril s pestjo po glavi s tako silo, da je profesor padel na tla. Bilčar je nato profesorja obdeloval z nožem in ga težko poškodoval.

VELIKA EKSPLOZIJA V SARAJEVU.

V sredo je v Sarajevu eksplodiralo v vojaško-pirotehnični zavodu. En delavec je popolnoma razmesarjen, več pa lahko in težko ranjenih.

Na poti v Chicago.

II.

Cherbourg, 7. junija 1926.

Brzovlak se malo meni tudi za večja mesta; še bolj jih prezira, kakor naš domači. Ko so mu namesto parnega dali električni stroj, se ni več menil tudi za strmine med Inomostom in Buchsom. Direktni vlak Dunaj—Pariz je imel do Basela tudi jedilni voz; tudi v tretjem razredu so mehki sedeži.

Od Inomosta dalje je bil sneg vedno nižje. Padel je na novo. Poletno solnce ga je pokazalo v takem sijaju, da ni bilo mogoče gledati vanj. V soboto ob četrta na 3 popoldne smo se ločili od Inna in se začeli dvigati med snežnike. Svetovno znani viadukt čez reko Trisano nas je prepeljal nad vrtoglave prepeade v dolino silno deroče Rosane. Po pašnikih se je pokazala že švicarska pasma. Od obeh strani dero v reko nešteti slapovi, ki so zaradi velikega snega še prav posebno močni.

Ob 3 popoldne smo prišli v Airlberški predor, ki je nad 1800 m nad morjem. Onkraj predora smo se naenkrat znašli v sneženi pokrajini. Na postaji se je začelo splošno kepanje in reditelj je imel dosti posla, da je vesele romarje o pravem času spravil spet nazaj.

Cez nekaj minut je zdrčal vlak spet proti dolini med črešnjem cvetjem mimo Buchsa do Feldkirchna, kjer se je prikazala lepa in dobro obljubljena ravšina.

Vreme krasno! V Buchsu nas je prišel

Dnevne novice

★ **Položnice prejmo v jutrišnji sobotni številki »Slovenca«** brez izjeme vsi poštni naročniki vsakdanje izdaje, tudi taki, ki so prejeli v zadnjih tednih posebne izpolnjene položnice ali ki so med tem že plačali za naprej. Vsi ti naročniki naj položnice shranijo, za prihodnje plačilo. Naročnino na »Slovenca« naj obnovi vsak naročnik čimprej, da ne bo neprijetnega ustavljanja. Posebno pa opozarjamo na to, da ne p. n. naročnike, ki nimajo plačane vse naročnine do 30. junija, ker se morejo tekmovanja za nagrade po Din 1000.— udeležiti samo točni plačniki.

★ **Novi romunski ataše v Belgradu.** Romunska vlada je imenovala za atašea tiskovnega oddelka svojega poslanstva v Belgradu g. Raula Anastasiya.

★ **Vpokojitve v železniški službi.** V območju ravnateljstva državnih železnic v Ljubljani so vpokojeni uradniki: Ferdinand Stubel-Mordan, Josip Pipan, Fran Jau-nik, Julij Sorn, Fran Schusteritsch, Lovro Konjedič in Alojzij Amon.

★ **Iz uradnega lista.** Uradni list za ljubljansko in mariborsko oblast z dne 9. t. m. objavlja: Izpremembe in dopolnitve pravilnika za izvrševanje odločbe ministrstva za agrarno reformo o kreditiranju voznice; navodila, kako naj se sestavi predlog proračuna za l. 1927-28.

★ **Iz živinozdravniške službe.** Za veterinarja pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu je imenovan J. Štupar, veterinar v Črnomlju. — Vpokojen je Otmir Skale, veterinar pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu.

★ **Iz zemljemerske službe.** Za geometra pri agrarnih operacijah mariborske oblasti je imenovan Franc Avčin, doslej na enakem mestu v Ljubljani.

★ **Jugoslovansko romanje v Assisi.** »Osservatore Romano« beleži, da se pripravljata letos v Jugoslaviji dve romanji v Assisi: eno iz Hrvaške in Bosne, drugo iz Hercegovine in Dalmacije. Prva skupina pojde preko Rima, druga preko Padove; le-ta obišče tudi Loreto. Romanje se vrši sredi avgusta. Poročilo naglašja, da so bili franciškani v jugoslovanskih deželah tekom stoletij glavni razširjevalci kulture in branilci vere. Danes štejejo vsi trije franciškanski redovi v Jugoslaviji nad 80.000 članov.

★ **Kaj pravijo tujci o nas.** Prijatelj nam piše: Vozil sem se proti Mariboru. V Grobelnem vstopi v naš oddelek stara gospa iz Ogrske republike, ki se je vračala iz Rogaske Slatine domov. Hvalila je zmerne cene v Rogasški Slatini ter uljudnost in postrežljivost tamošnjih uslužbencev. Nadalje se je jako pohvalno izrazila o snagi v železniških vozovih ter o prijaznosti in postrežnosti železniških uradnikov in sprevodnikov. Občudovala je spodobno obnašanje potujočega ljudstva. Grajala pa je postopanje carinskih organov na obmejnih postajah.

★ **»Československá společnost zeměpisná«** v Prazi je izbrala ljubljanskega vseučiliškega profesorja dr. Arturja Gavazija za svojega »člana dopisnika«, za zasluge na polju geografije.

★ **Novo mestoce.** Vas Žirovnica v tetovskem okrožju, skopljanska oblast, se je s kraljevim ukazom proglasila za mestoce z istim imenom.

★ **Likvidirani časnikaški spor.** Poročali smo že, da sta dr. Srskić in dr. Andrić tožila novinarja Čačića, znanega narodnega delavca v Bosni, ker ju je zelo ostro prijel na listu radi agrarne reforme v Bosni. Čičić je dal izjavo, da te napade obžaluje, nakar sta zasebna tožitelja odstopila od pravde.

★ **Protesti delavcev in nameščencev.** Ker razna podjetja v Sarajevu silijo delavce in zasebne nameščence na nedeljsko delo, prirede združeni delavci in zasebni nameščenci v nedeljo 14. t. m. velik protestni shod.

★ **Nagrade oročnikom.** Ministrstvo za notranje zadeve je odobrilo kredit 600.000 Din kot nagrado za oročnike in policijo za zvesto službo.

★ **Zakon o kartelih.** Ministrstvo za trgovino in industrijo zbira material za osnutek novega zakona o kartelih.

★ **Stroški novih železniških prog.** Inž. Milenković, načelnik direkcije za gradbo železnice, piše, da so našo državo stale vse gradnje novih železnic od zedinjenja sem okoli 911 milijonov.

★ **Kredit za vojašnico.** Za zrakoplov. vojašnico v Novem Sadu je ministrstvo za vojno in mornarico odobrilo kredit 1.100.000 Din.

★ **Smrt novinarja.** V Zagrebu je umrl publicist in novinar g. Janko Ibler, bivši glavni urednik »Narodnih Novin«.

★ **Nemci na Adriji.** Naša primorska mesta ogleduje zastopnik velikega društva »Gebirgsvereine«, da se v imenu društva informira o ev. počitnicah članov na našem morju.

★ **Pregledovanje blaginje.** Posebna komisija vrši nad zagrebško gledališko upravo pregled blaginjskih poslov od l. 1924. dalje.

★ **Mednarodni novinarski kongres** se vrši v drugi polovici meseca junija v Parizu.

★ **Izredni občni zbor Slovenskega lovškega društva.** Vsled sklepov lanske ankete, ki se je bavila z obveznim članstvom, je potrebna izprememba društvenih pravil. V to svrhu se sklicuje za 23. junij ob 15. uri v Celje (Celjski dom) izredni občni zbor. Spored: Sprememba društvenih pravil. Odbor S. L. D.

★ **Resigniral je na župnijo g. Henrik Peterneš,** župnik v Črešnjicah.

★ **Glavna skupščina Zveze jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov** se vrši 20. in 21. junija 1926 v Belgradu. Dne 19. junija ob 9 zvečer je prijateljski sestanek vseh udeležencev. Člani ljubljanske sekcije potujejo skupno. Čas odhoda se priobči pozneje. Po skupščini dvodnevni izlet po Donavi skozi Železna vrata v Turn Severin in Prahovo. Od tu se vrnejo izletniki ali po Donavi nazaj v Belgrad, ali pa preko Zaječara in Niša v Paračin in v Bosno. Za člane, ki so državni uradniki, velja četrtinska karta, za ostale člane pa polovična karta na železnicah. Člani naj prijavijo udeležbo sekciji Ljubljana do 14. junija 1926 z navedbo imen sotočujočih rodbinskih članov, da-li žele, da se jim preskrbi stanovanje, da-li hočejo dobiti polovično karto za svečano gledališko predstavo dne 20. junija, in katerega izleta se bodo udeležili. Podrobni program z legitimacijo se bo dostavil vsakomur takoj po priglasi. V svrhu razgovora o skupščini in potnih dispozicijah se vrši v petek, dne 11. junija ob 8 zvečer članski sestanek v družabnem lokalu sekcije v »Kazini«, II. nadstropje. Člani in gostje se vabijo. Sekcija Ljubljana.

★ **Na I. državni (humanistični) gimnaziji** v Ljubljani se bodo vršili sprejemni izpiti dne 30. junija t. l. Vpisovanje bo 29. junija od 8 do 11. Natančna pojasnila so nabita na črni deski v avli gimnazije.

★ **Nagrobnece.** Za moški zbor priredil Fr. Marolt. Tretji premenjeni natis. Ze več let razprodane in splošno pogrešane nagrobnece so zopet izšle v zalozi Jugoslovanske knjižarne. Izdaja je prav lična in priročna (žepna oblika). Cena vezanemu izvodu je 20 Din, broširanemu izvodu 16 Din.

★ **Hmeljarjem!** V svrhu spoznavanja in zatiranja hmeljskih škodljivcev prireja Mmelj. društvo v sledečih krajih poučne tečaje: danes ob osmih zvečer v gostilni »Striker« v Arji vasi, soboto, dne 12. t. m. ob osmih zvečer v gostilni »Škorjanc« v Drešnji vasi, nedeljo, dne 13. t. m. po prvem sv. opravilu v St. Martinu ob Paki v šoli, isti dan ob pol enajstih dopoldne v gostilni g. Cimpermana na Polzeli, isti dan ob treh popoldne v gostilni g. J. Sadnika na Groblji. — Hmeljarji, pridite vsil! — Društveno vodstvo.

★ **Izprememba poštnih zvez.** S 1. junijem se je uvedla na progi Podčetrtek—Sveti Peter pod Svetimi gorami namesto dosežanje trikratne vožnje na teden poštena vožnja vsak dan razen ob nedeljah. Ob enem se je opustila: a) peška pošta na progi Podsreda—Sv. Peter pod Svetimi gorami; b) peška pošta med Podčetrtkom in Sedlarjevimi ter c) peška pošta med Kozjim in Bučami.

★ **Poslovanje s poštnimi pošiljkami za oročnike.** Ker pravilnik za notranjo pošto službo nikjer ne določa, kako naj ravna pošte s pošiljkami za oročnike, posluje z rečnimi pošiljkami vsaka pošta po svoje in sicer večkrat v škodo pošiljateljve ali pa naslovnikov. Da se uvede v tem oziru enotno in pravilno poslovanje, je izdalo ministrstvo odlok, s katerim je pojasnjeno, da je treba imeti oročnike za vojaške, ker spadajo glede discipline pod ministrstvo za vojno in mornarico in da velja potemtakem tudi zanje člen 44, točka X, odstavek 5 pravilnika za notranjo pošto službo I. del. Pri pošiljkah za oročnike plača torej pošiljatelj samo obvestnino, ne pa dostavnine oziroma izplačnine.

Dober glas - - -

Stari pregovor pravi: »Dober glas seže v deveto vasc. Gotovo ni danes človeka, ki bi še ne bil slišal ali poznal imena »Meinle«. Tisoči in tisoči naših cenjenih gospodinj obišče vsak dan podružnice te trgovice, dobro vedo, da samo tam dobijo najboljšo kavo, čaj in druge potrebščine.

Da si naši cenjeni bralci vsaj približno predočijo sliko o veličini tega svetovnega podjetja, dovoljujemo si v glavnih potezah navesti nekoliko statističnih podatkov.

Tvrdba Meinle je bila ustanovljena l. 1862. In ima sedem central v sedmih državah; ena teh central obstoji tudi v Zagrebu. To podjetje šteje danes 20 lastnih najmoderneje urejenih tovarn čokolade, kakava, marmelade, keksov, kavinskih pridelkov in drugega; nadalje 12 velikih žagalic kave, ki so opremljene z najdovršnejšimi patentiranimi stroji za praženje.

Poleg tega ima ta tvrdba danes čez 300 podružnic.

O možni blagovna prometa si je nemogoče ustvariti pravo sliko. Milijoni kilogramov kave pridejo letno skozi žagalnice stroje; milijoni kilogramov surovinskih produktov se predela v njenih tovarnah; na stotine tisočev kilogramov kakao-zrnja in čaja se dovažata naravnost iz plantaž v centralo tvrde.

V Ljubljani ima tvrdba Meinle svoje podružnico v Selenburgovi ulici št. 3. — Nadalje ima še podružnice v mestih: Maribor (Gospodarska ulica 7), Zagreb, Belgrad, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Subotica, Val. Bečkerek in Zemun. Skupno je v Jugoslaviji 14 podružnic, a še sčasoma se bode to število še povečalo.

Tvrdba prireja v svojih podružnicah po večkrat v letu brezplačno poskusno kuhanje kave, čaja in čokolade ter daje s tem svojim naročnikom priložnost, da se prepričajo o kvaliteti in pravi prireditvi (kuhanju) navedenih predmetov.

Eno tako kuhanje kave priredi tvrdba Meinle v svoji podružnici v Ljubljani (Selenburgova ul. 3) ob dnevih 12., 13., 14., 15. in 16. tega meseca.

Brezdovno se bode naše cenj. občinstvo v lastnem interesu udeleževalo teh prireditev, kjer se bo dalo vsakemu obiskovalcu radevolje vsa navodila o pravilnem kuhanju kave.

Na Stadionu bo dne 27. junija orlovska prireditve!

Ljubljana

○ **Ne pozabite, da se vrši v nedeljo ob 11 dopoldne** na igrišču športnega kluba Ilirije nogometna tekma med Dramo in Opero. — Vstopnice se dobijo v trgovini J. Gorec, palača Kreditne banke. — Vsak, kdor je rad dobre volje, naj ne zamudi te redke prilike.

○ **Kršč. šola za stolno župnijo** ima drevi ob 8 v tiskarni sejo.

○ **Rodbino podpolkovnika gosp. Viktorja Andrejke,** sina pred kratkim umrlega polkovnika in pisatelja Andrejke, je zopet zadel hud udarec. Nekaj dni potem, ko mu je umrl za škrlatinko sinček Marko, mu je zdaj na isti bolezni umrla hčerka Milica, dijakinja tretjega razreda ženske realne gimnazije. Težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje! Ker je bil rajni Marko kratko pred obolenjem, oz. smrtjo cepljen proti škrlatinki in je zdaj še njegova sestra umrla, se je prebivalstvo razburilo, pripisujoč smrt cepljenju. Z ozirom na to nam Higijenski zavod pošilja sledeče pojasnilo: Cepljenje proti škrlatinki izvršuje higijenski zavod v smislu svojega pravilnika in po navodilih epidemiološkega zavoda v Zagrebu, ki je to akcijo organiziral po celi državi in izdeluje cepivo. Cepljenje je znanstveno utemeljeno in praktično preiskušeno, ne pušča razen kratkotrajne lokalne reakcije nikakih škodljivih posledic, pač pa cepljenca varuje pred obolenjem vsled škrlatice. Smrtni slučaj sina podpolkovnika g. Andrejke ni bil povzročil vsled cepljenja, nego vsled okužbe iz drugega vira, kakor tudi obolenje sestre, ki ni bila cepljena. Higijenski zavod je predložil poročilo o tem slučaju tudi ministrstvu narodnega zdravja.

○ **Umri je 9. t. m. v dež. bolnici g. Jožef Jerom,** pisar. oficial v pokoju. Pogreb se vrši danes v petek ob 3 pop. iz mrtvašnice dež. bolnice. Zapušča vdovo in šest otrok.

○ **Dijaški gospodinj.** Podpisana Zveza prosi, da pošljete svoj naslov, z navedbo koliko dijakov(-kinj) vzamete na stanovanje do 26. junija po pošti v pismu ali po dopisnici. Počitniška zveza, Miklošičeva c. 5, Ljubljana. Ustmene prijave se sprejemajo samo v soboto od 8—9 v lokalu Borbe, akad. dom.

○ **Vpisovanje učencev v I. deško meščansko šolo v Ljubljani za šolsko leto 1926-27** bo v sredo, 30. junija od 8—12 dopoldne in v četrtek, 1. julija od 8—12 dopoldne. — V smislu odloka ministrstva prosvete se sprejemajo v I. razred meščanske šole učenci, ki so uspešno dovršili četrti razred ljudske šole. — S seboj naj prinesejo krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. — Ravnateljstvo I. deške meščanske šole v Ljubljani.

○ **Redni nabor** za mesto Ljubljano se vrši od 15. do 21. junija 1926 v Mestnem domu. Rekrutovanje se prične vsak dan ob 7 zjutraj. Vse podrobnosti so razvidne iz razglašja, ki je nabit po mestu.

○ **Naknadna prisega** vojnih obveznikov rojstnih letnikov 1875 do 1905 se vrši za mestno občino ljubljansko v nedeljo 27. junija 1926 ob 9 dopoldne v Mišičevi vojašnici. Vse podrobnosti so razvidne iz razglašja, ki je nabit po mestu.

○ **Nedvignjene inseratne ponudbe.** P. n. inserente, ki so naročili ponudbe na svoje oglase pod šiframi: Radioval, Vigred, Pletenje, Udobnost, Pomoč in Gradaščica, naj izvolijo poslati ponje v našo upravo.

○ **Akademija Rdečega križa** se vrši v nedeljo ob 11 dop. v veliki dvorani Uniona Vstopnice se dobe v Matični knjižarni na Kongresnem trgu v predproladi in na dan akademije pri vходу. Opozarjamo, da je program velezanimiv in da je dolžnost našega občinstva, da akademijo obišče v čim največjem številu.

○ **Higijena, kje si?** Mestno tržno nadzorstvo opozarjamo, da bi bila zdaj v poletnem času pač potrebna primerno skropiti naš sadni trg, da se ne bo vleгал prah kar na debelo na tam izloženo sadje. Iz zdravstvenih ozirov je tu potrebna čistost. Neki tuj zdravnik, ki se je mudil včeraj v Ljubljani, se je zgražal baš nad zanemarjenostjo našega sadnega trga in je pripomnil: Tu imate zalego kužnih bolezni!

○ **Več klopi na cesti itd.!** Kakor da bi bilo začarano, je treba leto za letom drezati pristojne činitelje, da postavijo klopi po javnih prostorih. Sicer pri nas ljudje res prera-di in preveč čepi in žde po svojih stanovanjih, bi vseeno mnogi radi uživali sveži zrak in počivali na prostem, da bi bilo klopi, več klopi. Koliko je še prostorov, kamor spadajo nujno klopi!

Maribor

□ **Lep uspeh pregledovalnih komisij.** Takoj začetkom vrnitve avtonomnih pravic mariborskemu magistratu je ta začel s pregledovanjem gostiln in raznih obratnih lokalov. To komisijiranje je doznalo marsikatero nedostatke posebno v zdravstvenem oziru. Precej lastnikov javnih lokalov je dobilo od pregledovalne komisije nalog, odpraviti zdravju škodljive pomanjkljivosti. Po Mariboru je že opaziti, kako se snažijo in prenavljajo pregledane gostilne in se jim vrača modernim zahtevam odgovarjajoče lice. Zeleti bi bilo, da bi pregledovalna komisija kmalu začela nadaljevati v interesu vse javnosti hvalevredno delo.

□ **Mariborski avtoomnibusi.** Kakor že znano, je naročila mestna občina pri pariški tvrdki Renault tri večje osebne avtomobile,

ki pa še niso tukaj. V omenjeni tvrdki je bil 6 tedenski štrajk in požar in odhod zakasnitev. Motorni škroplilnik, ki je nabavljen od Kruppove tvrdke v Essenu, ki je bil naročen pozneje nego zgoraj omenjeni avtoomnibusi, dospe v Maribor 20. t. m.

□ **Vzrok zakasnitve** pri stavbi Pokojniškega zavoda. Pokojniški zavod je spravil že pred meseci pod streho svojo veliko novo stavbo na Kralja Petra trgu. V zadnjem času je opaziti, da se napredovanje ometavanja na zunan in na znotraj odlaša. Pri stavbi je zaposlenih le malenkostno število delavcev, ki napeljavajo vodovod, zlasti ko tu izpeljavajo kanale, vse drugo pa počiva. Radovedni Mariborčani, ki ogledujejo dnevno to mogočno stavbo, se vprašujejo: kaj je vzrok počitka glede dogotovitve na zunan ter znotraj? Pred dnevi se je mudila v stavbenih prostorih komisija iz Zagreba in ugotovila, da so potegnjeni in vzdani med posameznimi nadstropji čisto sveži leseni trami. Ako bi se ometal ta sveži material z malto, bi se začel pozneje nevarno za omet osuševati in gniti pod ometom. Z ometovanjem bodo počakali do sredine julija, da se tramovje vsaj nekoliko osuši v poletni vročini. Škoda, da se bo radi tega dogotovitev stavbe zakasnila prav znatno in proti sklenjenemu dogovoru.

□ **Glavni vzrok razliza vode** po mariborskih ulicah pri zadnjem naliwu. Kakor je »Slovenec« že poročal, je povzročilo pondelj-kovo neurje poleg toče tudi preplavo nekatereh mariborskih ulic, ker so se odvodni kanali v gornjem delu mesta zadela in voda ni mogla odteči v Dravo. Nevhita se je bila mestu od Krčevine in so napolnili narastli hrouduriki najprej dva ribnika nad parkom. Iz teh dveh ribnikov je prihrumela voda, prenapolnjena z od toče odsekanim listjem, v parkov 3 ribnik. Nikdo ni odprl zatvornice na izhodišču tega ribnika, voda se je razlila z listjem vred po ulicah proti palači velikega županstva in zamašila ulične kanale. Pri naliwh, kakor je bil pondeljkov, bi se moralo v parku paziti predvsem nato, da se odprejo pravočasno zatvornice in obvarujejo glavne mariborske ulice pred poplavo.

□ **Razstava Čotič-Mežan** je bila otvorjena v četrtek dopoldan v veliki kazinski dvorani. Oba umetnika sta razstavila skupno 48 del del — portretov, pokrajin in kompozicij in sicer Mežan 35 in Čotič 13. Nekaj slik je že prodanih, cena drugih pa je primeroma jako nizka. Obisk je bil prvi dan za Maribor še jako dovoljen. Upamo, da se bo občinstvo za domače umetnike nekoliko bolj zanimalo ter se vzdržalo iz svoje običajne zanesenosti, ki jo kaže pri umetniških razstavah ter kulturnih prireditvah.

□ **Prireditve ruskih dijakov.** Občinstvo opozarjamo na današnje prireditve ruskih dijakov iz Hrastovca, ki se vrši drevi ob 8. Generalna vaja za predstavo »Car Saltan« se bo vršila popoldne. Mladina ima k njej pristop.

□ **Obisk v tiskarni sv. Cirila.** V četrtek so obiskali izletniki šolarji z okolice Ptujja Maribor. Zelo jih je zanimalo, kje se tiska »Slovenski gospodar«, ki ga imajo doma na mizi. Pa so si ogledali tiskarno sv. Cirila, ko je bil ravno »Slov. gospodar« na pohodu skozi stroj in upravo v javnost.

□ **Za nadaljevanje električnega omrežja** v Mariboru so začeli ta četrtek polagati v Marijini ulici kabel.

□ **Nepotreben alarm** je bil včeraj dopoldne za Novo vas pri Mariboru, ker ni bilo požarne nevarnosti.

□ **Mumps na vadnici.** V 2. razredu vadicnice na državnem moškem učiteljskišću sta se pojavila dva slučaja mumpsa.

□ **Kolavdaje nove hiše** Mestne hranilnice. Mestna hranilnica je zgradila poleg IV. deške šole lepo stanovanjsko hišo za svoje uradništvo. Nova stavba bo v najkrajšem času popolnoma dogotovljena. V sredo je že pregledala magistratna komisija nova stanovanja, ki so že zasedena od strank in odobrila delo.

□ **Počitniške kolonije** za naše otroke. V juliju in avgustu namerava odbor Naraščaja Rdečega Križa poslati mnogo otrok na morje, da se tamkaj duševno in telesno okrepijo. Mnogo ljudi, zlasti pa staršev je z veseljem pozdravilo to človekoljubno idejo. Ali ker so otroci, ki so slabotni, navadno tudi revni, jim hoče priskočiti Rdeči križ na pomoč ter jih poslati po možnosti brezplačno v počitniško kolonijo. V ta namen je treba pomoči vsega požrtvovalnega občinstva našega mesta. Zato priredi Naraščaj rdečega križa v soboto 12. in nedeljo 13. junija cvetlični dan. Naša šolska mladina bo prodajala po ulicah in trgovinah cvetke. Vendar pa opozarjamo občinstvo, da odkupi cvetke le onim, ki jih ponujajo paroma ali trije skupaj ter imajo na prsih znak rdečega križa z žigom Naraščaja. Ako ponujajo cvetke posamezniki, naj se odklonijo. Razen tega se vrši v svrhu propagande v soboto ob 18. uri in nedeljo ob 10. uri po mestu spreved naše mladine z zastavami in godbo.

□ **Samomor ruskega begunca.** V noči od 9. na 10. t. m. si je okrog pol 10 zvečer 24 letni ruski begunec Nikolaj Bartkoč v aleji Aleksandrove ceste pogljal kroglic iz samokresa v levo stran prsi ter se smrtnonevarno ranil. Vzrok bi utegnila biti brezposelnost.

□ **Lekarna na prodaj.** Znani mariborski lekarnar Wolf v Gosposki ulici je umrl pred nekaj tedni v Grazu. Wolf se je mislil izseliti iz Maribora v Graz že pred leti. Svojo lekar-

no je že bil tudi prodal, a prodaja ni postala pravomočna, ker je bil kupec lastnik ene lekarne v Bosni in dveh koncesij pri nas ne more imeti in uživati na isto ime nobeden. Rajni Wolf je zapustil tri sinove, od katerih je eden lekarnar v Grazu. Wolfovi dediči prodajajo sedaj lekarno v Gosposki ulici, ki je dobro idoča, a se ni oglasil doslej še noben kupec. Kakor se govori v krogih lekarnejev, se zahteva za podjetje 1 milijon dinarjev.

Celje

Novo delikatesno trgovino otvori trdka Zamparutti v prostorih, kjer je imela prej trgovino trdka Frece-Plahuta.

Zigasanje žarnic je odredila mestna elektrarna s razglasom od dne 5. maja t. l. To Zigasanje pomeni monopol na prodajo žarnic v prid mestni elektrarni. Ta monopol je utemeljen v določbi za oddajo toka, po kateri se morajo žarnice in ves drugi električni material kupovati izključno pri mestni elektrarni. Četudi je ta določba najbrže izšla iz dobrega namena, moramo vendarle omeniti, da je občinstvo, ki dobiva tok od mestne elektrarne, zelo nezadovoljno s tem materialom, posebno pa z žarnicami, ki neprimerno hitro pregorijo. Zigasanje teh žarnic se je pričelo z dne 1. t. m. in se izvršuje na vseh onih žarnicah, ki so priključene mestnemu toku.

Dosedanji ravnatelj našega poštnega urada je brzojavništom postavljen v pokoj. Na njegovo mesto je imenovan drugi ravnatelj, odnosno upravnik. Pri tem moramo poudariti, da se nam ta način odpovedi službe uradniku, ki je vestno opravljal svojo službo, zdi zelo nepravilen. Nepravilno je tudi postopanje, ki je sledilo tej odpovedi in sicer, da se je služba kar kratkim potom in brez vsakega razpisa oddala drugemu uradniku. Omenimo, da je bil dosedanji upravnik pošte demokrat. Pa če bi se to postopanje kdaj maščevalo?

Poneverba. Pred nekaj tedni je trdka »Singer« za prodajo šivalnih strojev prišla svojemu zastopniku Petru Drobežu na sled, da je od strank inkasirane zneske poneveril zase. Peter Drobež je imel zastopstvo za vranski okraj in je v imenu trdkice prodajal šivalne stroje, kakor tudi razne potrebnosti za te stroje ter inkasiral tudi od strank mesečne obroke. Ko je trdka prišla tem sleparijam na sled, je Peter Drobež pobegnil čez mejo, kjer so ga pa prijeli. Da je Peter Drobež zamogel te poneverbe izvršiti, je ponaredil tudi na garantnem pismu, katerega je mogel izročiti trdkici, podpis vranskega župana in izmaknil tudi občinsko štampilčko.

Tatinska družba. Mestna policija je prišla na sled tatinski družbi, ki jo je vodil neki C. A. Ta je prigovarjal nastavljenecem trdkice K, da so kradli razne predmete v trgovini in nato prodajali za nižjo ceno, izkupiček si pa med seboj razdelili. Vodja te družbe sedi sedaj v zaporih okroglega sodišča.

Kamnik

Odhodnica. Mestna godba na pihala je v nedeljo priredila odhodnico svojemu večletnemu kapelniku g. Vaničku, ki odhaja v svojo domovino nazaj, v zlato Praho. Za pred vojno je bil g. Vaniček kapelnik kamniške mestne godbe, preživel nato vojno kot ruski vojaški kapelnik, po prevratu pa je zopet poživljal kamniško godbo in jo spravil do precejšnje višine. Zal nam je dobrega kapelnika, zato mu želimo v domovini, bratski Češki, kar najlepše življenje.

Sejem dne 9. t. m. je bil obiskani srednje dobro. Poznalo se je, da kmetstvo ljudstvo nima dovolj denarja za nakup, posebno zdaj, ko rabi ves denar za košnjo in žetev. Prignali so precej lepe živine, precej prodali, mnogi pa so odgnali nazaj domov, ker cene niso preveč konvenirale. Tudi ni bilo topot preveč vplja in popljava po gostilnah, ker se je ljudem mudilo h košnji in na polje. Bil je prvi dan po dolgem času brez dežja.

Udeležence železniškega kongresa smo lepo pozdravili. Ogledali so si smodnišnico, Mekinje, Stari in Mali grad ter se niso mogli načuditi lepoti kamniških planin in lepe kamniške okolice. Ob 11 je godba koncertirala na trgu, gostje pa so pod milim nebom plesali kolo. Domačini so občudovali pestrbo bosanske in hrvatske narodne noše, največjo pozornost pa je vzbudila med njimi turkinja s prikritim licem. Ko jo je domačinka vprašala, čemu ima lice zavešeno, ji je odgovorila: »Slovenci ste mi všeč zato, ker ste tako pobožni. Imate cerkev na vašem gričku, svoja svetišča negujete in krastite kakor nikjer! To naj vam bo odgovor na Vaše vprašanje!« Pri odhodu je nastala nevlhta, ki pa gostov ni nič ovirala, da ne bi bili v najhujšem naliivu zaplesali na kolodvoru pred odhodom vlaka še enkrat kolo. Ko se je pri odhodu vlaka dvignila megla in jih je raz gore pozdravil nizko dolgi sneg, se niso mogli dovolj načuditi snegu v tem letnem času. Naj ohranijo Kamnik v lepem spominu!

Št. Jernej

Strelna je udarila prošli ponedeljek v kozolec sedlarja Janževiča v neposredni bližini Šent Jerneja. V kozolcu, ki je do tal pogorel, se je nahajala detelja.

Vrh Gorjancev! Preteklo nedeljo se je vršilo žegnanje pri naši najvišje ležeči podružnici Sv. Miklavža na Gorjancih. Je to prijazna cerkev — le zvono nima. Zadnjega ji je vzela kruta vojna. Zato se sedaj nabira za nove zvone in je upati, da se bo v kratkem, vsaj pa ob žegnanju v prihodnjem letu še slišalo pritrkavanje in lin najvišje ležeče cerkvice na Dolenjskem. Ta kraj je priljubljena izletna točka. Četrt ure dalje se nahaja prejšnji vrh sv. Jere, sedaj Trdinov vrh, kjer je stala še menda v dobi turških časov cerkev sv. Jere. Nekaj ostankov zidu še stoji. Zanimiv je kraj, oin romantičnih pojavov, ki jih more nuditi le divji pragovi. Prihodnje žegnanje se bo vršilo meseca avgusta. Natančen dan se bo še razglasil. Opozorjamo na to vse ljubitelje osvežujočih gorskih izletov. Na vrh Gorjancev se pride brez posebne te-

žave — tu se še ni dozdal noben turist ponesrečil — in mali trud je bogato poplačan. Poglavito pri temu izletu pa je, da pride ob njem na svoj račun ne samo telo, nego tudi duša. Izletniku ni treba skrbeti, kje bo opravil svojo nedeljsko dolžnost — saj je na cilju svojega potovanja deležen sv. maše in božjega blagoslova, katerega drugim izletnikom manjka, pa naj se še tako visoko povzpnejo proti nebu...

Orešnica pri Št. Jerneju

Pevski naraščaj. Letošnji maj nam je rodil nov cerkveni pevski zbor, pravzaprav nov naraščaj — nastopal so mladi pevci pri sv. mašah v mesecu maju. Izprva malo boječe, sedaj pa že boljše. Gospod katehet Kovačič je ob sklepu meseca to bogoljubno delo s primerno pohvalo omenil, mladi pevski zbor pa še znanprej bodril, naj vztrajajo tudi v mesecu juniju na čast presv. Srca Jezusovemu.

Umrli je v Stari vasi gor. 29. maja 83 let stara Marija Pavlin. Položili so jo v grob, kjer počiva že pred 18 leti umrla hči.

Primorsko

Znamenit dar goriškemu muzeju. Vnuk slavnega portretista Jožefa Tominza je poklonil goriškemu muzeju do 60 risb svojega deda, ki je bil po rodu Slovenec in je deloval tudi med Slovenci.

Prosveta

Ljubljansko gledališče

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Petek, 11. junija: JOHN GABRIEL BORKMAN.

Red E.

Sobota, 12. junija: LADJA TENACITY. Red A.

Nedelja, 13. junija: Zaprto.

Ponedeljek, 14. junija: JAKOB RUDA. Red B.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Petek, 11. junija: Zaprto.

Sobota, 12. junija: TRUBADUR. Red D.

Nedelja, 13. junija: GROFICA MARICA ob pol 20. zvečer. Ljudska predstava po znižanih cenah.

Izven.

Ponedeljek, 14. junija: Zaprto.

BERNHARD SHAW: OBRT GOSPE WARRENOVE.

Gostovanje gđ. D. Debelakove.

Gđ. Debelakove se dobro spomnimo, ko je pred tremi leti prvič nastopila v Heddi Gabler kot gospa Elstodova. Tedaj je bila še diletantka — danes igra pri Reinhardt. Od tedaj do danes je prebila resno šolanje, ki se ji prav dobro pozna. Kar je bila nekoč samo prirodna nadarjenost in veselje do odra, je danes znanje in gotovost. Pri nas se je pokazala prejšnje dni z vlogo Vivie v obri gospe Warrenove in nas je prav razveselila. Sprva ji je tupatam še nekoliko spodrsnilo, izpod jezika zlasti, pa že v drugem prizoru je bila trdna in je, lahko rečemo, da je ves večer vodila igro. Zato je bila ta predstava gospe Warrenove zelo dobra in z veseljem smo opazili, da so se dvignili celo tisti, ki svojčas niso zadovoljevali, zlasti je gospod Cesar svojega župnika izoblikoval do resne in točne podobe. Poljmovanje igre se je premaknilo — ne vem ali zdaj ali že prej — od drame bliže komediji, bolj v stilu Shawovem, čeprav je dramsko poljmovanje boljše. Gđ. Debelakova ima prožen, izredno ugaljen organ in premišljeno igro. Zanimiv je način njenega izražanja. Vsak položaj precej močno nakaže in ga nekoliko pridržijo, zlasti se to opaža pri pogledih; njeno igranje sestoji iz dogodkov, ki so zase nekoliko vlomljeni, a nič ne razbijajo celote ali zavlačujejo potek igre: so samo poudarki za gledalca, da ga bolj priklenijo. Čuti se rahel vpliv filma. — Ta nastop gđ. Debelakove nas je predvsem radi tega razveselil, ker vidimo, da nam raste neke zopet kultivirana moč, ki nam bo prinesla tisto, v čemer prav nič ne napredujemo, prej propadamo — ker se nihče ne zmeni za kak naraščaj. Ujajmo, da nas ta večer ni zastoj navdušil in da jo nekoč — v doglednem času — pozdravimo kot pravo domačinko in dovršeno umetnico.

Fr. K.

Abonente reda C in D opozarjamo, da imajo pri nedeljski vprizoritvi »Grofice Marice« pri nakupu vstopnic za to predstavo 50% popust od navadnih dnevnih opernih cen. Vsak abonent ima pravico do toliko sedežev, na kolikor jih je sicer aboniran. Uprava prosi, da se kupijo vstopnice že v predprodaji. Vsak abonent se mora pri nakupu izkazati s svojo legitimacijo in abonentsko izkaznico. Predstava se vrši v nedeljo ob pol osmih zvečer.

Trubadur v naši operi. Pri sobotni predstavi te večno lepe Verdijeve opere po vlogo grofa Lune mladi baritonist izredno lepega glasu in brez dvoma velike bodočnosti g. Pichler iz Osijake. Gost se pri tej priliki prvičkrat predstavi našemu občinstvu. Ostale vloge so v rokah g. Thierry-Kavčnikov, gđ. Zaludove, gđ. Knitla in Zupana, dalje g. Ribičeve, gđ. Mohoriča, Perka in Simončiča. Predstava se vrši za red D.

Dve operni noviteti. Ljubljanska opera pripravlja in postavi še tekom tega meseca na oder dve operni noviteti in sicer: Mozartovo »Figaroovo svatbo« pod taktirko kapelnika g. Stritofa in pa Wagnerjevo veliko opero »Tannhäuser«, katero dirigira ravnatelj g. Polič. V obeh svetovnih operah so zaposlene naše najboljše moči, režijo pa vodi režiser g. Knitla.

Mariborsko gledališče

Petek, 11. junija: Zaprto.

Sobota, 13. junija ob 20. uri: STARA PESEM in CAVALIERIA RUSTICANA. Ab. C. Premijera.

Nedelja, 13. junija ob 20. uri: STARA PESEM in CAVALIERIA RUSTICANA. Ab. B. (Kup.)

Ponedeljek, 14. junija ob 20. uri: STARA PESEM in CAVALIERIA RUSTICANA. A. A. Zadnjič v sezoni. (Kuponi.)

»Stara pesem« in »Cavalleria rusticana« se vprizorita samo trikrat, potem se odstavita z repertoarja za več let.

Zadnja gostovanja Mitrovičevih se vrše v soboto, nedeljo in ponedeljek v »Cavalleriji rusticane«.

Mariborski gledališki abonenti, ki so precej zaostali v plačevanju obrokov, se naprošajo, da plačajo čimprej svoje zaostanke, ki so itak že davno zapadli.

Socialna vprašanja

Beda našega delavstva.

INTERPELACIJA

narodnega poslanca dr. Gosarja in tovarišev na ministra za socialno politiko radi težavnega položaja delavstva v naši državi.

Ekonomske in socialne razmere na teritoriju naše države so take, da se tudi v normalnih predvojni prilikah nismo mogli vsi ljudje doma preživljati. Vsako leto so se tisoči in tisoči po večini navadnih, neizkušenih delavcev izseljevali iz teh pokrajin v razne tuje države, predvsem v Severno Ameriko. Po vojni je odtok odvečnega prebivalstva iz naše države zlasti v Ameriko skoro popolnoma prestal. Poleg tega je, nekoliko ker je prišel dinar rasti, večinoma pa zaradi napačne gospodarske, zlasti carinske tarifne in davčne politike nastopila težka gospodarska kriza, ki nas davi že nad dve leti.

Vse te okoliščine so povzročile, da postaja položaj delavstva v naši državi že dolgo od dne do dne slabši. Delazmožnih in delavoljnih ljudi, ki ne morejo dobiti primerne plače, s katerim bi lahko sebe in svoje družine vsaj za silo preživljali, je vedno več. Mezde, ki so že prej znatno zaostajale za mezdami v drugih državah, so pričele radi tega najprej polagoma in sporadično, pozneje pa naglo in splošno padati. Tako stojimo danes v tem oziru skoro med vsemi evropskimi državami na zadnjem mestu.

Stagnaciji v industriji je sledilo odpustanje delavstva, oziroma omejitve delovnih dni, tako da imamo danes ogromno število popolnoma brezposelnih, še več pa po vsej priliki nezadostno zaposlenih delavcev. Samo v industriji znaša število brezposelnih okoli 50.000, to je ena petina vsega industrijskega delavstva. K temu pa je treba priložiti še na tisoče premalo ali celo popolnoma nezaposlenih poljedelskih delavcev. Samo v Prekmurju je okoli 15.000 sezonskih poljedelskih delavcev brez zaslužka. Največja podjetja v državi, kakor n. pr. Trboveljska premogokopna družba, so odpustila na tisoče delavstva, za ostale pa skratila delovni čas za eno tretjino in več. Posledica tega je, da tudi tisti delavci, ki imajo danes po imenu še delo, ne morejo ob svoji že itak znižani, potem pa še za celo tretjino zmanjšani mezd niti najbolj skromno preživljati sebe in svojo družino. To je tem težje radi splošne druginje, ki je zlasti v industrijskih krajih daleč višja nego bi odgovarjalo kurzni vrednosti našega dinarja, in ki jo naša nesrečna carinska, trošarinska ter tarifna in davčna politika le še povečuje.

Tako morajo največji del težkih posledic naše gospodarske krize nositi baš najsiromašnejši sloji našega naroda, predvsem delavstvo, bodisi industrijsko, bodisi poljedelsko. To breme je tem občutnejše, ker morajo delavci vse svoje potrebščine kupovati, vsled česar odpada na nje razmeroma največ indirektnih davkov, ki znašajo pri nas, kakor znano, blizu devet desetlin vseh davčin. Da bi delavstvo težo sedanjega položaja še bolj občutilo, mu je vlada, oziroma njena večina v parlamentu naložila baš v toku sedanje krize novo težko breme v obliki davka na zaslužek ročnih delavcev. Ta davek dosega v podjetjih, ki zaposlujejo po več sto ali celo po več tisoč delavcev, stotisoče in milijone. Tako niso redki slučajji, da plačujejo delavci več, celo po dva in trikrat toliko tega davka, nego znašajo vsi državni davki njihovih podjetij!

Daljna posledica tega krivičnega obdavčenja pa je, da so delavci zastavljeni tudi v vseh onih slučajih, kjer se po obstoječih zakonih dajejo siromašnim ljudem, ki ne plačujejo določenih vsote davkov, različne ugodnosti. Tako so n. pr. delavci invalidi, ki plačujejo davek na ročno delo, izključeni od prejemanja invalidskih podpor.

Hoteč izkoristiti ugodno priliko, so se zlasti večja kapitalistična podjetja v državi pričela avtomatično protiviti izvajanju raznih zakonskih določb za zaščito delavstva. Ministrstvo za socialno politiko, ki je v prvi vrsti poklicano štiti socialno slabše delavstvo v borbi z njegovimi delodajalci, je brezbrizno gledalo, kako so se skoro vse važnejše določbe zakona o zaščiti delavstva sistematično kršile. Celokupna vlada pa je s svojim napovedovanjem, da se bo ministrstvo za socialno politiko vobče ukinilo, naravnost spodbujalo delodajalce v njihovem boju proti naši socialni zakonodaji.

Tako so že dosedaj baš najvažnejše določbe za zaščito delavstva, kakor n. pr. predpisi o delovnem času, o delavskih zaupnikih, o inspekciji dela, o posredovanju dela itd. itd., ostajale večinoma le na papirju. Novi proračun, kjer so se črtali celo krediti za najpotrebnejše organe, ki bi imeli skrbeti za izvajanje teh predpisov, pa pomeni vobče le še predzadnji korak do popolne likvidacije naše socialne politike.

Inspekcija dela je obsojena po tem proračunu v izvrševanje zgolj upravnih pisarniških poslov, o resničnem nadzorstvu podjetij pa sploh ne more biti več govora.

Posredovalnice za delo so razven treh odpravljenih in to v času, ko žive vsled brezposelnosti desetstisoč in desetstisoč delavstva v največji bedi in ni nikogar več, ki bi, četudi še tako za silo in nepopolno, organiziral naš delovni trg. Nobene pravega pregleda nimamo več, koliko ljudi je brez dela, katerim strokam pripadajo in kje bi jih eventualno mogli zaposliti. Tudi se ne vidi več, kje je pomoč najbolj potrebna, samo to opazamo na vseh straneh, da beda in nezadovoljstvo v delavskih vrstah raste, ter postaja od dne do dne opasnejša.

Preko dvajset milijonov delavskega denarja, nabranega za podporo brezposelnih, leži v Hipotekarni banki, pa ni niti pravilnika, po katerem naj bi se od tega delile podpore brezposelnim, niti ni

vobče organov, ki bi mogli ta posel vsaj kolikor toliko dobro opraviti!

Se manj pa je kajpada mogoče govoriti o smotreni izseljeniški politiki, ki bi skrbela za to, da bi našli za odvečne delavne moči primeren odtok v tujino, ne da bi se naši izseljenci trajno izgubili za državo in narod. Niti za tiste delavce, ki so se sami na svojo roko izselili, se nihče ne briga, in naši konzulati jim povzročajo več neprilik, nego jim storijo uslug.

Končno moramo posebej poudariti, da se tudi ustanove našega delavskega zavarovanja nahajajo v težki krizi ter jim grozi finančni polom. Temu je kriva predvsem nesmotrena zasnova in predraga uprava zavarovanja. Dolžnost vlade bi bila, da bi skrbela, da se naše socialno zavarovanje primerno preuredi ter postavi na zdravo ekonomsko podlago. Toda mesto tega je vlada, oziroma njena večina znižala v zadnjem proračunu celo zakonite prispevke k temu zavarovanju, obenem pa je v finančnem zakonu naložila ustanovam našega delavskega zavarovanja nova občutna bremena, vsled katerih je katastrofa v doglednem času neizogibna.

Vsa ta sumarično navedena dejstva pričajo, da se naša vlada, oziroma ministrstvo za socialno politiko ne zaveda svoje dolžnosti in svoje odgovornosti. Naša vlada kaže ob vsaki priliki in neprimlik svojo bojazen pred komunizmom in boljševizmom. Tudi gospod minister za socialno politiko je ponovno pokazal, da ga je strah pred tem. In vendar ne more biti nobenega dvoma, da je baš opisano neodgovorno zanemarjanje in omalovaževanje delavstva ter preziranje njegovih interesov in koristi v času, ko tisoči in tisoči delavskih rok ne dobijo niti skromnega zaslužka, najboljša propaganda komunističnih in boljševističnih idej, oziroma komunistične ali boljševistične akcije.

Zato nam je čast vprašati gospoda ministra:

1. Ali poznate težavni položaj delavstva v naši državi in njegove spredaj navedene vzroke?

2. Kaj nameravate ukreniti, da se socialne in ekonomske razmere delavstva pravočasno izboljšajo?

3. Ali ste voljni z vso odločnostjo nastopiti proti nameravani ukinitvi ministrstva za socialno politiko?

FORDOV SISTEM DELA.

Značilno je, kako vpelje Ford novodošle, ga delavca v delo. Predno se mu odkaze delo, ga dobi v roke inštruktor-predelavec. Ta ga postavi pred stroj ter mu ukaže, naj natanko pazi. Po desetih minutah pozove delavca, da naj to delo, katerega je on opravljal, ponovi. Delavec poskusi ter se v nadaljnjih desetih minutah vpelje pod vodstvom inštruktorja v delo. Naslednji dan ga prevzame zopet nov inštruktor ter mu pokaže isto delo na nov način. Delavec mora zopet tako delati kakor prvi dan. Tretji dan ga prevzame zopet tretji inštruktor ter mu pokaže, kako se opravi isto delo na tretji način. Delavec zopet doživlja proces prvega in drugega dne. Na ta način je vpeljan v isto delo na več sistemov. Izbere si tistega, ki najbolj odgovarja njegovim zmožnostim in njegovemu duševnemu razpoloženju. V tem je bistvena razlika od Taylor-sistema, kateri zahteva, da se opravlja gotovo delo po popolnoma določenih metodah in ne pripušča nikake samoodločitve. Individualnost delavca popolnoma prezre.

Ford doseže s svojim sistemom, da opravlja vsak delavec svoje delo z veseljem in zanimanjem, ker ga delo ne ubija. Fordov sistem se razlikuje od Taylor-sistema tudi v tem, da ne zahteva od svojega delavca maksimalnega donosa, ampak povprečnega. Pa ima kljub temu najmanj tolik uspeh kakor Taylor-sistem. Ford ima namreč tehniko na taki višini, da mu nadomestuje diferenco med maksimalnim in povprečnim donosom.

IZREDNO USPEŠEN ŠTRAJK.

1. septembra 1925 je izbruhnil v Pensilvaniji (Amerika) štrajk v rudokopih za antracit. V štrajk je stopilo 158.000 delavcev ter je počivalo delo v 828 rudokopih. Ta štrajk je trajal skoraj pol leta namreč do 10. jan. 1926. Povod štrajku je bil spor med delavci in delodajalci glede mezd.

Delavci so zahtevali povišanje plače za 28 odstotkov ter da odtegujejo članarino za organizacije od plače delavcev podjetja in da oddajajo pobrano članarino pristojnim organizacijam. Na štrajk sta se dobro pripravile obe stranki in bi trajal še dalje, da ni posegla vmes vlada ter opozorila obe stranki na obče družabno dolžnost. Po dolgotrajnih pogajanjih sta se zedinili obe stranki na te točke:

1. Delavci postanejo soudeleženci na dobičku in v vodstvu podjetja.

2. Plače ostanejo iste kakor pred štrajkom ter trajajo do 31. avgusta 1930. S 1. januarjem 1927 bi se sicer mogle spremeniti plače, toda le sporazumno. V slučaju nesporazuma se izvoli komisija štirih članov. V to komisijo pošljejo delodajalci 2 zastopnika, delavci pa dva. Ta komisija odloči končnovaljavno.

3. Nasprotja, ki bi nastala z ozirom na vodstvo podjetja, bo reševal v ta namen določen odbor.

Prva posledica tega sporazuma je bila, da se je znižala cena pri kurivu za 20 odstotkov.

Vprašanje je, zakaj so dosegli delavci ta uspeh? Odgovor je ta: V teh rudnikih je bilo organiziranih 100 odstotkov delavcev. Pa tudi vlada je bila na mestu.

Po svetu

Fašizem za pravno blaginjo italijanskega naroda.

Pravkar je razposlal italijanski notranji minister Federzoni pokrajinskim prefektom okrožnico, v kateri jim daje navodila za strogo izvrševanje novega zakona v zaščito mater in otrok. Po tem zakonu imajo policijske oblasti dolžnost, da se nemudoma zavzamejo za vsakega otroka, o katerem zvedo, da je zapuščen bodisi v gmojem bodisi v moralnem pogledu. Preskrbeti morajo takemu otroku takojšnjo začasno zavetje, obenem pa obvestiti krajevni odbor Patronata, da poskrbi za otroka končnoveljavno. Dalje določa zakon, da se v javnih lokalih, kjer se točijo alkoholne pijače, ne smejo zaposlovati osebe, ki še niso 18 let stare; otrokom pod 15 leti se ne sme prodajati tobak. Prepovedano je, da bi sodelovali otroci, ki niso dovršili 15. leta, pri predstavah v varietetnih dvoranah, kinematografih, cirkusih, nevarnih igrar itd. Kinematografske predstave, ki jih je revizijska komisija označila kot neprimerne za mladino, se morajo vidno označiti z napisom, da je vstop otrokom pod 15. leti prepovedan. Strogo se mora izvrševati določba, da sme priti na vsakih 1000 prebivalcev največ en obrat, ki se peča z nadrobno razprodajo katehizoli alkoholnih pijač.

Fašistovska vlada hoče tudi kar najodločnejše nastopiti proti omejevanju porodov. V ta namen je imenovala posebno komisijo, ki ima nalogo, da prouči pota in sredstva, da se zaščiti družina pred propadanjem. Komisiji predseduje notranji minister. V zadnjem zasedanju senata so senatorji Sornazza in tovariši zahtevali, da naj vlada poskrbi za to, da novi državljani ne bodo mogli z zvišajo izigravati italijanske postave o neločljivosti zakona, ki tvori temelj ustroja italijanske družine. V istem zasedanju so senatorji zahtevali odločnih odredb proti samoumorom; naglašali so, da mora predvsem tisk opustiti široko opisovanje samoumorov in raznih zločinov, posebno v ožjem zmislu nemoralnih.

Ako k vsemu temu prištejemo še dejstvo, da je sedanji fašistovski režim upustavil veljavno vere v italijanskem javnem življenju, moramo priznati, da kaže fašizem veliko zdravega zmisla za pravno blaginjo širokih ljudskih mas in da se v tem pogledu odlično razlikuje od raznih liberalnih režimov bodisi v Italiji ali drugod.

Proces proti Poincareju. Francoski senat je dobil prošnjo da izda pooblastilo, da se stavi Poincare pod obtožbo, ker je v zadnjem zvezku svojih vojnih spominov napisal nekaj žaljivih stvari o Ernestu Judetu, bivšemu direktorju »Eclaira«, ki je pobegnil v Švico in bil in contumaciam obsojen na smrt, ker da je bil germanofilski intrigant. Judet se je sam javil francoskemu sodišču in bil oproščen.

Nogometna tekma Drama -- Opera

v nedeljo ob 11 dopoldne.

Ženski svet

KONGRES SVETOVNE ZVEZE ZA ŽENSKO VOLIVNO PRAVICO.

Koncem maja tek. leta je začel v Parizu zborovati letošnji kongres Svetovne zveze za žensko volivno pravico. Zastopniki je na njem 47 narodov iz vseh delov sveta, ne izjemši najoddaljenejših dežele. Jugoslov. nar. žensko zvezo je med drugim zastopala tudi ga. dr. Prijatelj. Vseh delegatov je nad 2000. Kongres se odlikuje po tako izvrstni, velikopotezni organizaciji in odlični disciplini, da bi mogel služiti za zgled vsem mednarodnim prireditvam in zlasti tudi parlamentom, tako naglašajo poročila po svetovnih listih.

Praktično delo je bilo razdeljeno na šest odsekov po sledečem redu: Enotnost javne morale, enaka pravica za oba spola, pobijanje trgovine z ženskami; enakost delovnih pogojev za oba spola; lastno državljansko poročene žene; družinske podpore; položaj neporočenih mater in njihovih otrok; žene kot volivke in poslanke.

V vprašanju javne morale je kongres zahteval, da ne sme biti v javnih zakonih, odredbah in predpisih nobene določbe, ki bi delala izjemo med spoloma, marveč morajo vse določbe veljati za oba spola, ne izjemši odredbe proti spolnim boleznim; boj proti javnim hišam se mora z vsemi narodnimi in mednarodnimi sredstvi nadaljevati; varstvo deklet naj se enotno določi na 18 let. Za nadzorovanje žensk in mladoletnih oseb naj se povsodi nastavi ženski policijski organi, ki naj delajo v najtežnji zvezi s socialnimi ustanovami.

Kongres je krepko poudaril mirovno misel in pacifistični značaj Svetovne ženske zveze. V to svrhu je podredil tudi obežne manifestacije.

Vse prireditve kongresa so kar najlepše uspele, kar je bila v prvi vrsti zasluga izvrstne organizacije, potem pa tudi neomejene ustrežljivosti francoskih oblasti in pariškega občinstva.

Sport

NURMI PRED SVETOVNIM REKORDOM.

Na binkoštni ponedeljek je legel v grob Wlodejev rekord 8:27.8 in je stopil na dan Nurmijev rekord 8:25.5. V petek prej se je pripeljal Nurmijev iz finskega mesta Abo v Stockholm, po 20 urni vožnji. Popoldne je že treniral, najprej previdno na 100 m, potem pa 3x400, vselej pa uri natančno v 1:37. Nato se je v kopel in potem spat. Na binkoštno soboto se je z aeroplanom pripeljal v Berlin. Med potjo je videl z aeroplana lep sportni prostor in je takoj sklenil, da bo tam treniral, ne v stadionu, kot je bilo dogovorjeno. Prišel je v stadion samo pokazat se, nato se je pa nastanil blizu omenjenega prostora.

V nedeljo jutraj je kmalu vstal, je napravil nekaj gimnastičnih vaj in se je podal na marš po Berlinu, hitro: potil se je! Na stanovanje nazaj prišel je zažrtoval, malo počival in šel potem trenirat. Nič ne ni vedel, kaj bo treniral. Samo trije so bili na onem prostoru, Nurmijev, sportnik, pri katerem se stanoval, in še en tekač. Začeli so. Najprej hitri sprinti na 100 do 200 m, dalje zelo forciiran tek na 1000 m in nekaj »zdravstvenih rund«, kakor pravi Nurmijev; vsega skupaj okoli 8000 m. Sledila je mrzla kopel, in so šli.

Popoldne ob petih je prišel Nurmijev še enkrat nazaj; niti njegov gospodar ni za to vedel, kar zgleda. Takrat je absolviral Nurmijev svoj »končni galop«, celih osem rund po 400 metrov, dve angleški milj, saj je prvotno nameraval napraviti rekord na 3218 m, ne na 3000 m. Zvečer finska kopel, potem pa spat.

Drugi dan je padel rekord. Nurmijev je tekkel 3000 m v 5:05.4 sekundah, na sekundo torej šest metrov. Ni čudno, saj meri povprečno njegov korak 2.24 m. Runde še enkrat zapisujemo, da imamo vse skupaj: 1. 600 m 1:36; 2. 600 m 1:42; 3. 600 m 1:44; 4. 600 m 1:43; 5. 600 m 1:40.4.

Njegov korak je bil enakomeren, letel je kot dobro oskrbovan motor. Srce je tolklo preskušeni takt, noge so teklo ritmično z njim. V sebi zbran je letel Nurmijev naprej, močnejši teka, po koncu, estetično lepo. Niso nosile noge telesa in glave; glava, premisljujoča, je gnala telo in noge.

Še nekaj omenimo. Zadnjič smo rekli, da bo šel Nurmijev sedaj najprej nazaj na 800 m. Z opevanim tekom na krajše razdalje trenira hitrost; ta večkrat ponovljena hitrost mu da vztrajnost. 800 m leti brez napora v 1:57 ali 1:58, torej v času, ki je prav izvrsten tudi za one, ki trenirajo samo ta tek. In če kdo gleda, kako Nurmijev v treningu od časa do časa spurta, tedaj mu je jasno, da bo kmalu legel v grob tudi stari Meredithov rekord in se bo pojavil nov, Nurmijev, 1:50.

S tem sklenemo vrsto člankov o Nurmiju. Hoteli smo pokazati, da je mogoče doseči prvostopne uspehe samo s trdnjo voljo, z vztrajnostjo, potrpežljivostjo, da je potrebno za to tudi temeljito poznavanje vseh metod, iz katerih si izberemo za nas pripravno, potem temeljito poznavanje ustroja našega telesa, dalje samozatajevanje, disciplina proti nam samim, torej strogi nazorji o življenju. Zato zasluži Nurmijev več pozornosti kot drugi atleti.

ILIRIJA : VILLACHER SV (BELJAK).

V nedeljo ob 17 — igrišči Ilirije — predtekma ob 15.30.

Gostovanje koroškega prvaka VSV prinaša tekmo med dvema nasprotnikoma, ki se borita z različnim orožjem, a čimer nedeljska tekma samo pridobi na zanimivosti. Dočim namreč polaga Ilirija vso važnost na prizemno, taktično kombinacijsko igro, in na sistematično izgrajeno napadalno igro, bazira način igre Beljačanov bolj na hitrih, sunkovitih prodorih in na požrtvovalni razdiralni taktiki. Merjenje moči med tema dvema moštvoma in sistemoma obeta biti tem zanimivejši, ker dosežajo Beljačani zadnje čase vseskozi ugodne rezultate in utegnijo biti Iliriji docela enakovredni nasprotnik. — Trije prominentni igrači Ilirije Oman, dr. Tavčar in Miklavčič slave v nedeljo časten jubilej zvestega in vztrajnega sportnega udeleževanja: prvi igra dvestoto tekmo, druga dva stoto tekmo za barve svojega kluba; klubov odbor jim hoče ob tej priliki pred tekmo javno izreči svoje priznanje in čestitke in tudi občinstvo se bo čestitkam gotovo rado pridružil. — Lepe igre se je nadejati tudi v predigri, kjer nastopi izvrstna rezerva Ilirije proti najmlajšemu članu LNP SK Krakova.

Pred tekmo Opera : Drama v nedeljo se vrši od 10.30 dalje promena koncert na sportnem prostoru. Med 10 in 11 absolvirata predtekma juniorski moštvi Ilirije in Hermesa.

Klub kolejarjev in motociklistov »Ilirijec« v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 13. t. m. medklubsko propagandno dirko v Novo mesto. Start v Ljubljani na Dolenjski cesti km 8, cilj v Novem mestu km 71. Dosedaj so se prijavili najboljši dirkači Ljubljane, tako da bo dirka pokazala že sedaj, v koliko so dirkači napredovali od preteklega leta. Razpisani sta dve skupini, in sicer 1. juniorji, 2. glavna skupina. Prijave z vložkom Din 10 za vozača sprejema g. Mirko Nardin, Gospodstvska cesta 14. Za vsako skupino je razpisanih 5 kolajin, zmagovalcu vsake skupine prejme še diplomu. — Sestanek vseh dirkačev in vodstva je v soboto, dne 12. t. m. ob 19 zvečer v klubovem lokalu pri Novem svetu, Gospodstvska cesta 14. — Odbor.

Reprezentančne tekme: Češkoslovaška : Poljska 2 : 1, Mažarska : Češkoslovaška 2 : 1, Praga : Budimpešta 6 : 2, Gornja Avstrija : Štajerska 5 : 2.

Knjige in revije

NOVO IZDANJE CIRILOVE KNJIZNICE.

V založbi Cirilove tiskarne v Mariboru sta izšli pravkar kot 15. in 16. zvezek Cirilove knjižnice dve zanimivi knjigi, ki bosta zopet obogatili našo prevodno literaturo ter oživila naš književni trg, ki je zadnja leta tako mrtev. Knjigi sta prevoda iz italijanske in francoske literature ter bosta zlasti dobrodošli našim knjižnicam.

»Zgodbe napoleonskega vojaka«, francoski spisal Erekman-Chatrian, poslovenil Al. B., so izhajale kot podlistek v »Slov. Gospodarju« ter vzbujale splošno pozornost. Veleznanimira snov obravnava zadnje dogodke napoleonskih vojn, pohod v Rusijo, odločilno bitko pri Lipskem in končni poraz Francozov. Knjigo bodo z užitkom brali zlasti oni, ki so preživeli vse strahote svetovne vojne. Cena broširani knjigi je 12 Din.

»Mali svet naših očetov« je delo slavnega italijanskega pisatelja Antonia Fogazzara. Ozadje romana »Mali svet naših očetov« (Il piccolo mondo antico) tvorijo silno barvni dogodki, ki so l. 1848. pričeli ogrožati avstrijsko-nemški imperijalizem v Gornji Italiji ter so dosegli l. 1851. vrhunec vstaje, ki je bila krvavo zadušena. V tem okvirju slika strastno in ginljivo zgodbo ljubezni mladega markiza Franca Madroni in njegove žene Luize. Globoko ljubav do katoliške vere in domovine daje romanu privlačnost, kot jo ima le malokatera knjiga. — Knjiga stane broširana 28 Din.

Dr. Hinko Stepančič:

Ali je dosedanje postopanje disciplinskih prestopkov povsem pravilno?

S 1. septembrom 1923 je stopil v veljavo novi uradniški zakon. S tem dnem je prešla pristojnost za razsojo disciplinskih pregrešk v na upravno kot disciplinsko sodišče, in sicer glede Slovenije na upravno kot disciplinsko sodišče v Celju.

Iz sledečih statističnih dat navedenega sodišča je razvidno, koliko disciplinskih slučajev se mu je predložilo od septembra 1923 do konca leta 1925. v obse: ter posebej iz pravosodne stroke in kako so se rešili.

Število disciplinskih slučajev vseh strok: v letu 1923. 58, 1924 142, 1925 120. Od teh do konca leta 1925. rešenih: a) s pravomočno sodbo 40, b) po čl. 181/3 urad. zakona 129, c) na drug način 79.

Število disciplinskih slučajev iz pravosodne stroke: v letu 1923. 17, 1924 48, 1925 59. Od teh do konca leta 1925. rešenih: a) s sodbo 24, b) po čl. 181/3 urad. zakona 66, c) na drug način 12.

Za poznavanje disciplinskega postopanja je zanimivo primerjanje slučajev, ki so se rešili s sodbo, z onimi, ki so se rešili po čl. 181/3 urad. zakona, to je slučajev, v katerih se ni uvedlo na predlog disciplinskega tožitelja disciplinsko postopanje bodisi zato, ker ni bilo sploh kaznivga dejanja, bodisi zato, ker je šlo za dejanje, ki se kaznuje le kot nerednost, in kjer so se morali spisi vsled tega vrniti neposrednemu starejšini v pristojno postopanje.

Nehote se vprašamo po vzroku, zakaj prekaša zadnje število tako nesorazmerno prvo, dočim bi moralo biti ravno nasprotno, ako bi neposredni starejšine po prehodni preiskavi natančneje ocenjevali posamezne slučaje, preden jih predlagajo disciplinskemu sodišču.

Kakor že uvodoma podčrtano, spadajo po čl. 180 urad. zakona v pristojnost upravnega kot disciplinskega sodišča, izjemni slučajev po čl. 182, 183 in 209 urad. zakona, samo disciplinski pregreški in bi se tedaj disciplinsko sodišče načeloma ne smelo sploh baviti z golimi nerednostmi, ki se značijo le kot disciplinski prestopki. (V odredbi pred. viš. dež. z dne 22. decembra 1924 Pred. štev. 1932/11/23-10 je razumeti pod disciplinskimi »deliktom« le disciplinski pregrešek.) Glede teh izreka kazni po čl. 161 urad. zakona izključivo

je neposredni starejšina in jih le po pravomočnosti tozadevne odločbe priobči v svrhu vpisa pristojnemu oblastu.

Po členih 181, odst. 3, 186 in 194 urad. zak. se je načeloma opustilo stališče prejšnjega disciplinskega zakona (§ 18 odst. 2), da bi smelo disciplinsko sodišče razsojati tudi o disciplinskih prestopkih.

Če je pa temu tako, se morajo neposredni starejšine tudi krčevito držati te izredne, po zakonu edino njim zajamčene pravice, in ne smejo nekam prenašati predlagati ališnih spisov disciplinskemu sodišču, ki ima z odločevanjem o tozadevnih negativnih predlogih disciplinskega tožitelja le nepotrebno delo. Po mojem mnenju bi sicer zadostovalo v slučajih, kjer ne predlaga disciplinski tožitelj uvedbe disciplinskega postopanja, da se vrnejo spisi, z ozirom na ta predlog, neposrednemu starejšini brez posebnega obrazloženja. Saj ni tozadevno nikakega pravnega leka. Drugače je, če bi ne ugodilo disciplinsko sodišče predlogu disciplinskega tožitelja na uvedbo disciplinskega postopanja in bi proti temu predlogu sklenilo vrniti spise neposrednemu starejšini.

Priznavam, da utegne nastati kakšenkrat dvom, je li označiti konkretni učin za disciplinski prestopki ali pregrešek. Vsekakor se bo pa to zgodilo zelo redkokrat, ako se poglabljeno neposredni starejšine, ki svoje uslužbenec najboljše poznajo, ne le v besedilu, marveč tudi v duhu določbe člena 159 urad. zak., ki da v zvezi s čl. 164 tega zakona dovoljuje smernice, da se konkretni učin prav kvalifikuje.

To je tem lažje dosegljivo, ker predlagajo neposredni starejšine disciplinske spise disciplinskemu sodišču službenim putem preko višjih odnosno oblastvenih starejšin, katerim je s tem dana prilika, da v posameznih slučajih primerno ukreduje.

Če bodo neposredni starejšine uvaževali ta kratka razmotrivanja, ne bo število po čl. 181/3 urad. zak. rešenih slučajev v prihodnjem statističnem izkazu upravnega kot disciplinskega sodišča v Celju sigurno tako nesorazmerno visoko kakor dosihmal in bo s tem disciplinskemu sodišču — ne glede na izgubo časa, spojeno s pošiljanjem spisov sem in tja — prihranjeno nepotrebno delo.

Kar je pa najglavnejše, zaslužen kaznen bo sledila v kratkem presledku kaznivemu činu in njen učinek bo večji kakor pri sedanjem postopanju. Obenem bo pa tudi storilec prihranjen negotovi in tedaj mučni položaj, ki je običajno spojen z dolgotrajnim disciplinskim postopanjem.

Porotna zasedanja.

Ljubljanska porota.

FANTOVSKI PRETEP.

Včeraj se je vršila porotna obravnava proti Janezu Turšiču, posestnikovemu sinu iz Brezovice. Fant je bil dosedaj še nekaznovan. Ponočnjaštvo pa ga je spravilo takoj prvič na obtoženo klop porotnega sodišča, kar pa je bila zanj, kakor se je pokazalo, velika sreča. Dne 28. februarja je bil Turšič, ki je precej hud fant, v družbi tovarišev Alojzija Pristavca in Antona Drašlerja v Švigelj gostilni na Borovnici. Ko se je vračal s tovarišema proti domu, sta jih došla na križišču, kjer se odcepi od ceste pot iz Borovnice v Sabočevo, vzorna pot na Drašče, še dva fanta. Obenem pa so se vračali domov tudi posestnikov sin Karl Švigelj in njegova družba. Posledica tega nepričakovane usodnega trčenja je bila, da so se začeli fantje prerekat. Obtoženi Turšič je zagnal v neznanu gručo fantov oster precej debel kamen v razdalji treh korakov. Kamen je zadel po nesrečnem slučaju Karla Švigelja v obraz, in sicer ravno v levo oko. V sled ostrega roba kamna in silnega pritiska je počila očesna roženica in oko se je takoj izlilo. Švigelja so prepeljali takoj v ljubljansko bolnico, kjer so mu operativno odstranili oko in izčistili očesno votlino. Obtoženi Turšič se je zagovarjal s silobranom, ker je bil napaden iz zasede. Po svojem zagovoru in zaslišanju prič je državni pravnik predlagal obsodbo in kazen, zagovornik pa je ugotavljal, da gre le za nesrečen slučaj. Porotniki so po precej dolgem posvetovanju vprašanje krivde s sedmimi glasovi zanikali, nakar je predsednik senata razglasil oprostilno sodbo. — Glede odškodninskih zahtev, ki jih je postavil oškodovanec, in sicer za izgubo zaslužka za 10 dni skupno 500 Din, za bolečine 10.000 Din in za izgubo očesa 20.000 Din, pa je zavrnil senat oškodovanca na civilno sodišče. — Senatu je predsedoval viš. sod. svetnik dr. Kaiser, votanja sta bila sod. svetnik Mohorič in pa sodnik Velušček, zapisnikar dr. Potokar. Tožil je obtožence v imenu drž. pravdnštva dr. Mastnjak, zagovarjal pa ga je dr. Tomišek. Danes se vrši zanimiva obravnava proti poštni starešini v Litiji Zori Borštnarjevi zaradi poverbe uradnega denarja.

Mariborska porota.

UMOR PRED ŠESTIMI LETI.

Pred nekaj meseci je med prebivalstvom Slovenskih goric vzbudila veliko senzacijo ponovna aretacija posestnika Ivana Markuzija iz Dravnje, njegove žene in brata Jožeta ter posestnika Mihaela Zemljija iz Mačkove. Obtoženi so zavratnega umora in ropa, katerega so izvršili pred šestimi leti, v noči na 6. septembra 1920. Dne 7. septembra je namreč našla neka dedika v benediškem gozdu truplo umorjenega moškega. O slučaju so bile takoj obveščene oblasti in sodna komisija je na licu mesta ugotovila, da je bil neznanec ubit s sekiro neke druge, nakar so ga zločinci zavlekli od vozne ceste kakih 40 korakov daleč v gozd. Truplo je imelo štiri smrtno poškodbe na glavi, eno na vratu in dve na tilniku. Iz prebite glave so kipele možgani, rana na vratu pa je segala do tilnika. Tudi roki je imel ranjeni, najbrž od tega, ker si je zakrival glavo pred udarci. Vse pokodbe so bile prizadete z ostro sekiro. Truplo je bilo oblečeno v vojaško bluzo, ozke hlače in vojaške čevlje; obraz je bil gladko obrt. V okoličih ubitega ni nihče poznal. Vse poizvedbe so bile brezuspešne, ugotovili so samo, da je bil neznanec umorjenec najbrž tihotapec ali pa trgovec. O zločinu ni bilo nikakega sledu. Ljudje so spravili takoj v zvezo z zločinom družino Merkuzijevo, ki je bila na zelo slabem glasu. Meseca februarja 1921 je bila cela družina aretirana, tako vsled pomanjkanja dokazov zopet izpuščena.

Med ljudstvom pa se je govorilo naprej, javile so se nove priče in končno je orožništvo postalo zopet pozorno ter uvedlo novo preiskavo, na podlagi katere je odredilo mariborsko okrožno sodišče ponovno aretacijo Ivana Markuzija, rojenega 1887 v Zg. Ročici, oženjenega posestnika v Dravnji, njegovega brata Jožeta Markuzija, rojenega 1875 v Bui na Goriškem, sedaj oženjenega opekarja v Spod. Zerjavcih, Ane Markuz, žene Ivana Markuzija, ter Mihaela Zemljija, rojenega 1889 v Stajngrovi, oženjenega posestnika v Mačkovi. Priče so izpovedale tako obsežne stvari, da je bilo dovolj dokazov, da so prišli obtoženci pred poroto.

Obtožnica jim očita, da so v noči na 6. september 1920 ubili in oropali neznanega trgovca, za katerega je nakupoval Mihael Zemljij vino in polj-

ske pridelke. — Izvabili so trgovca v klet in med tem, ko je natakal iz sode pijačo, so ga pobili s sekiro. Truplo so naložili na voz, kar je videla neka gozda, ter ga odpeljali v smeri proti benediškemu gozdu. Pozneje so se odpeljali proti Mariboru, da tako zabrišejo sled ter so trdili, da so vozili v mesto prašiče. — Jožef Markuz se je proti neki priči v pijanosti izrazil, da so umorili onega človeka »ti prokleti Bačkovec« — Ivan in Ana Markuz ter Mihael Zemljij —, ki so doma iz Bačkove. Nekoč se je v Markuzijevi kleti Jožef Markuz zopet izdal. Ko si je neka priča natakala vino iz sode, je rekel: »Tudi s tem lahko tako naredimo!« Značilno je tudi to, da so se premoženjske razmere vseh obdolžencev po letu 1920 izpremenile. Dočim so se prej preživljali s tihotapstvom, so naenkrat postali imoviti. — Obtoženci taje vsako krivdo. Razprava o polnioti še traja in se bo vlekla najbrž do treh jutraj. Obsodbo prinesemo zato v jutrišnji številki.

Celjska porota.

POJEL UMOR.

Pri Vasletovih, veleposestniku v Socki, je služila leta 1925 22 letna Frančiška Verdev, katero je veleposestnikov sin Vinko Vasle, obljubljal, da ji zakon, zapeljal. Posledice niso izostale. Dekle je odpovedalo službo, fant pa ni hotel imeti z njo več nobenega stika. Ker pa se kljub temu seveda ni dalo skriti, da je on oče dekletovemu otroku, je sklenil Frančiško spraviti s sveta. Povabil jo je na Belo nedeljo 1926 na sestanek pri »Cesarjevi žagi«, kamor je dekle veselo šlo. Po preteklih ene ure pa se je vrnila in se oglasila pri prijateljici Frančiki Ogrjenšek, kjer si je bila na poti k žagi izposodila dežnik. Bila je vsa bleda in upadla, noge so se ji opelate kot da bi bila pijana ter po nekaj korakih padla na tla, se zviljala, obraz se ji je ves popačil, na usta so ji stopale pene, krči so jo napadali, a preden je padla v nezavest, je pričam, ki so pritekale na lice mesta, izpovedala, da jo je zastrupil pri Cesarjevi žagi Vinko Vasle z nekim sladkorjem. Izjavila je še, da za njo ni nikake rešitve več, ker ve, da mora umreti, kar stori tem lažje, ker je bila itak na velikonočno sredo pri sv. spovedi. Naročila pa je še prisotnim, da naj Vasleta takoj naznanijo orožnikom, da ga bodo zaprli. Po ugotovitvi preiskave se je dogodek zastrupljenja vršil na ta način: Ko je prišla Verdev na dogovorjeno mesto, jo je vprašal Vasle po njenem stanju in ko je odgovorila, da je njej neizpremenjeno ter mu utaknila pisanko — pomarančo v žep, ji je Vinko Vasle položil v usta sladkorček in ji pri tem naročil, da naj gre hitro domov, a ne po navadni poti, temveč po samem smokovi gozdu. Ko je Vasle opravil to delo, je skočil na svoje kolo in oddiral domov. Reva je potem izdihnila. Drugi dan so orožniki takoj aretirali Vasleta, ki je dejanje priznal in se pri tem še sirovo izrazil. Strup, ki ga je položil Vasle v sladkorček, je bil strihin in sicer v taki množini, da bi lahko umoril štiri odrasle ljudi. V preiskavi je Vasle enkrat svoje dejanje priznal, drugikat istega zopet prekril, dokler se ni sam ujel. Dne 6. maja je namreč pisal svojemu očetu pismo in ga izročil jetniškemu pazniku s prošnjo, da izroči pismo proti dobri nagradi njegovemu očetu. Paznik je seveda pismo izročil sodišču. V tem pismu sporoča očetu, da je res zastrupil Frančiško Verdev s strihinom in mu naročil, da naj dobi proti dobri nagradi kako pričo, ki bi znala priseči, da se je sestanka pri Cesarjevi žagi udeležila tudi ta priča. Ta naj izpove pri glavni razpravi, da je umrla Verdev grozila Vasletu s smrtjo, ako jo ne vzame takoj v zakon. Ona da ima že tako sredstvo, da bo takoj »hine«, ako jo Vasle ne poroči. V tem pismu je tudi očetu prigovarjal, da naj ne gleda na denar, da naj vzame dva ali tri zagovornike ter tudi vse porotnike podkupi. — Obtožence, ki je videti zelo surovoga značaja, skoro da brezbržen, se tudi pred porotniki skrajno nasprotujejo zagovarja. Tudi pred sodiščem kaže še vedno svojo ošabnost. Ko ga je predsednik vprašal, zakaj ni raje govoril s Frančiško Verdev pred cerkvijo, je obtoženec izjavil, da tega ni hotel storiti radi tega, ker se ne spodob, da bi on kot veleposestniški sin govoril s tako žensko pred cerkvijo v pričužnosti drugih ljudi. Vse zaslišane priče so potrdile celo grozoto izvršenega dejanja v smislu obtožnice. Posebno pretresujoče so bile izpovedi priči Čokan in Ogrjenšek, ki so bile navzoče pri hudem smrtnem boju umirajočega Frančiške Verdev.

Razprava se najbrž vleče v noč, ker nismo dobili do sklepa lista poročila o obsodbi, zato bomo isto objavili jutri.

Gospodarstvo

Hilarij Vodopivec:

Načrt zakona o neposrednih davkih.

Finančni minister je 20. maja t. l. predložil narodni skupščini načrt zakona, s katerim naj bi se izenačili v vsej državi neposredni davki. Ta je četrti načrt, katerega je dosedaj v to svrhu izdelalo finančno ministrstvo. V svojem ustroju se bistveno naslanja na prejšnje tri načrte in vsebuje kombinacijo obdačenja prihoda z objektnimi davki in skupnega dohodka s subjektivnim davkom. Dočim sta prva dva načrta vsebovala kot korektiv davka od skupnega dohodka tudi davek na imovino in je tretji načrt kot posebno davčno vrsto imel tudi davek na tinitijem, pozna sedanji, četrti načrt sledeče vrste neposrednih davkov:

I. Na prihod: 1. od zemljišča, 2. od poslopij, 3. od podjetij, obrti in poklicov, 4. od rente.

II. Na dobiček podjetij, obvezanih, da javno polagajo račune.

III. Na skupni dohodek.

Davčni sistem je isti, z istimi davčnimi oblikami, kakor ga imamo danes v Sloveniji; izpadele je samo davek od tinitijem.

Ker se ta zakonski načrt nahaja sedaj v parlamentarni razpravi, smatram za potrebno, da podvržem kritiki posebno one odredbe predloga, ki so merodajne za finančni efekt in zaradi tega najbolj zanimajo široko javnost.

Davek naj bi se odmerjal po novem zakonu od 1. januarja 1927. leta (čl. 160) in s tem dnevom bi se ukinile vse sedanje državne doklade, ki se pobirajo po splošnih ali posebnih zakonih, dočim bi še dalje ostale v veljavi odredbe o invalidskem davku, o davku na poslovni promet in odredbe o vojno-komorski dokladi ter »vojnele« (vojni taksi) po zakonu o ustroju vojske in mornarice (čl. 7).

Glede davka od zemljišča (zemljarine) določa člen 20, da v krajih, kjer obstoji zemljiški kataster, ostane še dalje v veljavi in da se v njem označene vrednosti (čistega prihoda) imajo preračunati na dinarsko vrednost v odnosu: ena krona = en dinar (čl. 20); vendar se bo ta katastrski prihod izmenjal v toliki meri, da bo odgovarjal srednjim gospodarstvenim razmeram v času od 1. julija 1925 do 30. junija 1928 (čl. 21). Torej ena slučajno dobra ali slaba letina naj bo odločilna za bodoča leta! To novo ocenjanje bo izvršila posebna komisija, sestavljena iz članov vseh pokrajin (čl. 22-24) in se bo izvršilo tudi za one pokrajine, v katerih ne obstoji še zemljiški kataster (Srbija in Črna gora, deloma tudi Bosna in Hercegovina) in to v sorazmerju s katastrskim čistim prihodom zemljišč iste kakovosti ostalih pokrajin, t. j. onih pokrajin, v katerih obstoji kataster (čl. 21). Vendar se v roku 10 let mora v vseh pokrajinah izdelati zemljiški kataster (čl. 20). Ne vemo, zakaj je zak. načrt ubral težavno pot novega ocenjevanja za pokrajine, kjer že obstoji zemljiški kataster, izdelan gotovo z večjo pazljivostjo in temeljitostjo, kakor bo to mogla izvršiti omenjena komisija tekom enega leta za celo državo. Poiskal naj bi se bil enostavno koeficient za

poprečno razliko cen poljskih pridelkov in z njim pomnožil sedanji katastrski čist prihod.

Od tako ustanovljene davčne podlage bo znašal davek 20 odstotkov, t. j. dvajset dinarjev od sto dinarjev katastrskega čistega prihoda. Tem dvajset odstotkom ni kaj oporekati, saj je tudi pred vojno imela Slovenija približno isti odstotek (22,7 % odnosno 19,3 %). Ključ za bodočo višino zemljarine leži edino v določbi člena 21, ker od nove ctenitve čistega prihoda bo odvisela višina davka. Odmerna zemljarine po katastrskem čistemu prihodu, kakor ga bo ustanovila gori omenjena komisija, bi se imela vršiti od 1. januarja 1928 dalje (čl. 25).

Večje izpremembe uvaja zakonski načrt z ozirom na hišni davek in sicer ne samo kar tiče višine davčnih postavk nego tudi, kar tiče časno davčno oprostitvev za nove zgradbe. Do sedaj so vživali v Sloveniji nove zgradbe 12 letno davčno oprostitvev, zakonski načrt pa priznava v členu 35 novim zgradbam in novim delom obstoječih zgradb davčno oprostitvev in sicer pritrilnim zgradbam za 5 let, enonadstropnim hišam za 10 let, dvonadstropnim zgradbam za 15 let in tro- ali večnadstropnim zgradbam za 20 let. Ta odredba je nesocialna, ker prenaša davčno breme na manjše kraje in manj imovite sloje. Ako že noče zakonski načrt dati šibkejšim slojem večjih ugodnosti nego premožnejšim hišnim lastnikom, nikakor ni razumljiva ta gradacija v korist večjim mestom in kapitalizmu. V tem oziru bi se moral zakonski načrt popraviti in bi se moralo izenačiti trajanje davčne oprostitvev za vse hiše, brez oziroma na število nadstropij. Časna davčna oprostitvev se ne nanaša na doklade (kakor do sedaj v Sloveniji).

Zakonski načrt pozna dve vrsti hišnega davka in sicer od najemnine ali najemniške vrednosti in od številu sob.

Najemniški davek znaša 20 odstotkov t. j. dvajset dinarjev davka od 100 dinarjev letne faktične ali cenjene hišne najemnine (čl. 40), od katere pa se odbije iz naslova vzdrževanja, uprave in amortizacije 1. v Belgradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Novem Sadu in Zemunu 20%, 2. v ostalih mestih in trgih, kopališčih in letoviščih 25 odstotkov, 3. v vaseh 30 odstotkov.

Potemtakem bo znašal davek od kosmatega (brutto) najemnine v krajih pod 1) 16%, v krajih pod 2) 15% in v krajih pod 3) 14%.

Tako dolgo, dokler zgradba ne pride pod omejitve stanovanjskega zakona, znašajo gornji odbitki 40, 50, odnosno 60% (čl. 39 in 40).

Po zakonu z dne 9. februarja 1882 je znašal najemniški davek v Ljubljani 26,66% od najemnine po odbitku 15% za vzdrževanje in amortizacijo, torej od kosmate najemnine 22,66% in po odbitju 12,5% nega odbitka 19,73%, v vseh ostalih krajih Slovenije pa 20 odstotkov od najemnine po odbitku 30% za vzdrževanje in amortizacijo, torej od kosmate najemnine 14% in po odbitju 12,5% nega odbitka 12,25%. Po členu 203 finančnega zakona za leto 1926-27 znaša sedaj najemniški

davek v vsej Sloveniji 12% od kosmate najemnine in s 70 odstotno državno doklado 20,4%. Kakor se iz gornjih podatkov vidi, bi bila Slovenija po tem zakonskem načrtu glede najemniškega davka izdatno manj obremenjena nego do sedaj, v Ljubljani pa bi se plačal celo manjši odstotek nego li pred vojno.

Davek po številu sob (ki bi nekako odgovarjal naši sedanji razredni hišnini) bi se plačal na deželi (načrt uporablja besede »selima« in »varoškim salašimac« — vasi in osamljeno stoječe hiše izven mestnega pomerja) od hiš, katere niso izdane v najem in katere služijo za stanovanje poljedelcem ali služabništvu, dalje od hiš, v naselbinah industrijskih in rudarskih podjetij, katere služijo za stanovanje njihovim delavcem, ako hiša nima več od pet sob, odnosno v naselbinah, ako posamezna stanovanja nimajo več od dveh sob. Zgradbe, v katerih se stanuje, ako nimajo posebnega oddelka, ki bi se mogel smatrati kot soba in niso oddane v najem, niso podvržene plačanju tega davka. Dali bo ta odredba doprinesla k pospeševanju kulture in higijene? Istotako ne spadajo pod ta davek one hiše po vaseh, ki niso izdane v najem, a služijo za stanovanje kmetom, ako v dotičnem letu osnovnica za davek na skupni dohodek hišnega lastnika odnosno davčnega obveznika po čl. 98 zak. načrta ne presega 4.800 dinarjev (čl. 37, točka 4). Davek bi znašal 20 dinarjev od sobe (čl. 40). Vse ostale hiše tudi v vaseh in sicer brez oziroma, daleč so oddane v najem ali ne, so podvržene najemniški vrednosti mu davku. Za neizdane hiše bi se najemniška vrednost cenila po patifikaciji, t. j. s primerjanjem aličnim v najem danim hišam istega kraja.

Ta partija zakonskega načrta je zelo nesrečno izdelana. Najprej ni razumljivo, zakaj naj se ne oproščajo po istih načelih od najemniškega davka tudi hiše v vaseh, v katerih stanujejo dninarji (hajtarji), mali obrtniki (čevljarji, krojači, kovači, mizarji i. t. d.), mali trgovci, če že nočejo oprostiti tega davka sploh vseh neizdanih hiš po vaseh (torej tudi one z več kot pet stanovanjskimi prostori), kar bi pravzaprav bilo še najpraktičnejše, pravim najpraktičnejše, ako pomislimo, koliko dela bo povzročalo davčnim oblastvom ocenjevanje takih neznanih bajt in pri katerih ne bo finančni efekt v nikakem razmerju z delom. Kazuistika ni pri davčnih zakonih nikdar na mestu, ker obtežuje njihovo aplikacijo. Recite enostavno: v vaseh se plače od vseh stanovanjskih hiš z največ petimi sobami, ako niso oddane v najem, po 20 dinarjev od vsake sobe, od vseh ostalih hiš pa se plača davek od faktične najemnine, odnosno, ako niso oddane v najem, od najemniške vrednosti. Ako se že hoče za večje hiše razširiti splošna obveznost najemniškega davka tudi na vasi, naj se to vsaj tako odredi, da se doseže nekaka metodična stalnost v uradovanju, in — prepričan sem — taka odredba nikakor ne bi bila na bogve kako škodo za državno blagajno, posebno, ako se še uvažuje moment, da bi moglo uradništvo mesto tega malo plodnega dela opravljati v istem času rentabilnejši posel. To delo bi bilo za državno blagajno malo plodno iz razloga, ker so najemnine na deželi splošno nizke in vsled tega v veliki večini slučajev najemniški davek teh maloštevilnih hiš ne bi presegal minimalne

ga davka iz člena 40 zak. načrta, po katerem najemniški davek ne sme biti manjši od 20 dinarjev od sobe. S tem bi tudi odpadlo nepotrebno vzemiranje teh »srečnih« hišnih posestnikov. (Dalje.)

Likvidacija. Gospodarska zadruga v Mariboru, reg. zadr. z o. z., je prijavila likvidacijo.

Konkurza. Razglašen je konkurz o imovini Hugona Schmidta, trgovca v Mariboru; roki: dne 26. junija, 15. julija in 27. julija; o imovini Franca Čučka in Antonije Čučkove, veleposesnikov v Ptuj, ter o imovini tvrdke Fr. Čuček in Co., industrija lesne volne in zabojev v Strnišču pri Ptuj; roki: 10. junij, 16. julij, 31. julij 1928. Podjetje datira iz leta 1922.

Občni zbori. IV. redni »Textilac«, trgovska in industrijska d. d. v Ljubljani dne 28. junija ob 16. uri v družbenih prostorih (bilanca 1925, dopolnilna volitev uprave in nadzorstva); »Triglavec«, tovarna hranil v Smarci dne 24. junija ob 10 v Celju, hotel Union (bilanca 1925); Splošna stavbna družba, Maribor V. redni dne 30. junija 1928 ob 11 v prostorih Ljublj. kreditne banke, podružnica Maribor (bilanca 1925; volitev v upravni in nadzorstveni svet; izprememba pravil). — Občni zbor konzervne tovarne »Globus« na Vrhniki je preložen za nedoločen čas.

Kako podpirajo naše pomorske brodirje. G. Artur Zdenkovič je po pisanju zagrebških listov krstil te dni nov prekoceanski parobrog s tonazno 5800; ker pa bi moral plačati 40% uvozne carine za ladjo, jo je registriral pri Čistočlovski in 1. junija je ladja že odpotovala iz Benetk pod češko zastavo. Poleg tega so mu dali Čehi še subvencijo, ker si namerava nabaviti nadaljnje parobrode.

Belgrajske banke. Po statistiki belgrajske Zveze bank je bilo v Belgradu 31. dec. lani 60 denarnih zavodov s kapitalom 480,4 milijona Din. z rezervami v znesku 69,2 milijona Din. Čisti dobiček zavodov je znašal 62,1 milijona Din, kar je omogočilo razdelitev 9,35% dividende.

Zagrebske banke. Iz glasila zagrebške Trgovske in obrtniške zbornice posnemamo, da so dne 31. dec. 1925 imele zagrebški denarni zavodi 589,2 milijona Din kapitala, 187 milijonov Din rezerv. Čistega dobička so izkazali 96,2 milijona Din. Povprečna dividenda je približno 11%.

Ljubljanske banke. Za primerjanje navajamo statistiko 11 slovenskih bank: kapital 114,75 milijona Din, rezerve 26 milijonov, čisti dobiček 16,3 milijona Din; povprečna dividenda 9%.

Nove delniške družbe. Ministrstvo trgovine in industrije je odobrilo ustanovitev nove banke: »Novo Brdo« v Giljanah (kapital 1 milijon), nadalje Vranjske Prometne banke (kapital 1 milijon Din). — V Sloveniji je odobrilo ustanovitev: »Eksportno in importno d. d. Impeks, Ljubljana« (kapital 2 milijona Din). — V Splitu se je osnovala nova parobrodna družba »Slobodna plovidba Topić d. d.«

Borza

Dne 10. junija 1928.

Denar.

Zagreb. Berlin 13.498—13.538 (13.50—13.54), Italija 207.41—208.61 (208.97—210.17), London 275.30—276.30 (275.40—276.60), New York 56.455—56.755 (56.513—56.748), Pariz 168.78—167.70 (169.171), Praga 169.70—168.70 (167.70—168.70), Dunaj 8.00375—8.04375 (8.0015—8.0415), Curih 10.98—11 (10.96—11).

Curih. Belgrad 9.11 (9.11), Budimpešta 72.26 (72.28), Berlin 123 (123), Italija 18.90 (19.075), London 25.1325 (25.14), New York 516.62 (516.87), Pariz 15.2375 (15.48), Praga 15.31 (15.31), Dunaj 72.975 (72.98), Bukarešt 217.50 (214), Sofija 3.75 (3.75), Amsterdam 207.575 (207.60), Bruselj 15.60, Kopenhagen 136.80 (136.75), Stockholm 133.25 (133.25), Oslo 115 (115.10).

Dunaj. Devize: Belgrad 12.475, Kodanj 187.40, London 34.405, Milan 25.80, New York 706.65, Pariz 20.93, Varšava 70.25. Valute: dolarji 706.25, angleški funt 34.32, francoski frank 21.12, lira 25.92, dinar 12.44, češkoslov. krona 20.895.

Praga. Devize: Lira 123.17, Zagreb 50.48, Pariz 99.80, London 164.10, New York 38.70.

VREDNOSTNI PAPIRI.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 71.50—73, vojna odškodnina 801—806, zastavni listi 20.22, kom. zadolžnice 20—22, Celjska 193—195, Ljublj. kreditna

Heinrich Federer:

Čudež v Bolzeni.

Srednjeveška povest.

Ni opazil, kako mu je vse mišljenje utonilo polagoma v obrazilih in številah, v procesih mešanja in ločenja; kako je hotel večkrat celo ono nemerljivo in neštavno, ki se ne da vtakniti v obrazec ali opisati z naravnim zakonom, kako je hotel celo dušne čudeže, rob večnosti, dih božanstva nekako prijeti za vrh in potisniti v steklenice in cevke. Tako tudi ni vedel, da je postal polagoma iz hrabrega raziskovalca sanjač in mazač alkemije. Medtem ko je hotel z raznimi arabskimi številkami in mešanico praškov narediti zlato in ni odnehal, četudi se ni pokazal tekom leta iz vsega dela niti najmanjši plamenček, je popolnoma pozabil, da je za njegov stan važnejša druga zlatotvorna umetnost, da spravi zopet župljane iz starega prepira k zlatemu pristanu družinske sloge. Na vse to ni mislil ta čudni pastir nič. In če je zvečer pri večernicah zaklical: »Dominus deus nobis suam pacem le« ni opazil protislovja med temi besedami na ustnih in njegovim vedenjem, ampak mirno in kot samo po sebi umljivo je poslušal odgovor: »Et vitam aeternam, amen!«

Danes ga je pa le spravila sila na prižnico, da govori za mir. Papež Urban je prišel namreč v bližnji Orvieto na binkoštno praznike. Zato so sklenili deželska mesteca, med njimi tudi Bolzena, da se poklonijo Njegovi Svetosti s ponosnim poslanstvom in z izrednimi darili. Toda tudi k sv. Očetu ni hotela iti Bolzena složno. Obe stranki sta si izmislili svoje darilo. Spodaj pod prižnico je stalo eno na desni, drugo na levi na majhni mizi, pri resnih Benonih zavito v modro svilo, pri veselih Quatrih pa v praznično rmenno. Zdaj po pridigi naj bi ju župnik odkril in izročil v varstvo tabernaklja. Dva mlada plemiča naj bi ju strazila do jutranje maše. Po »Ite missa est« naj

bi ju Aldo Aldi za vzvišeno pot in časten namen blagoslovil, potem naj bi se razvrstil sprevod takoj od cerkvenih vrat k mestu Orvieto na belem gričku.

Pridigar je gledal z nejevoljo, da sta mizici tako daleč druga od druge in si stojita v tako sovražnih barvah nasproti. Kazali sta mu prav jasno veliki razdor med ljudstvom. Celo če darujejo, ti ljudje še sovražijo! Bilo je v nedeljo zvečer okrog osme ure in solnce je žarelo samo še z zadnjimi, kot nož ostrimi, krvavordečimi žarki nad glavami. Nič prijazneje, ne, še bolj tesno in zlobno je kazalo vso sliko ljudstva pod njim.

Aldo Aldi je čutil, da ni še nikdar tako suhoparno govoril kot danes. O ko bi mogel zdaj zaviti besedo kot meč ali plamen! Zdaj se mu pa takoj zgubi v način učenjaške in suhe razprave, kakor jih je že več napisal o svojih poskusih in poslal v Salerno. Čuti, kako slabo pripravno je tukaj tako govorjenje, kako enolično in uspavajoče vpliva na poslušalce.

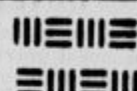
Resnično, nekateri spijo stoje ali sede. Živahni otroci pa hodijo po cerkvi ob stenah in njihove drobne oči vidijo na slikah cele povesti. Vse pa mori neka svinčena težakost, dasi so še pred polu re tako drzno korakali v cerkev kakor nikoli. Beseda ljubezen, ki se je tolikokrat razlila raz prižnico, ni zadela množice kot blisk ali strela ali vrisajoč jutranji žarek, ampak kot daljna, temotna in čisto brezuspešna bliskavica je tavalu tu pa tam skozi dolgočasje in ugasnila brez sledu. Kaj naj bi pa tudi zanimalo te delavne, hitro živeče ljudi govorjenje o kategorijah, substanci in akcidencah ljubezni, razlaganje s per se, in se, propter se! Ko bi se prišel kmalu »amen«, da bi odkril darilo in se mogli meriti z nasprotnikom!

Aldo Aldi je govoril s težavo dalje in gledal, kako se zajeda pod njim strašna cesta vedno globlje v zaspane bregove poslušalcev. Kar ga je pa še bolj vznemirjalo, sta bili napol odrasli, krasni bitji, ki sta stali eno pri modri, drugo pri rmeni mizi, ki sta se mrzlo in ošabno pogledali, kadar sta se srečali z očmi. In vendar sta se morala vedno zopet ozreti drug v drugega Ettore di Benoni in Anita di Quatri.

Nemu je padal kot ogelje črn šop las čez glavo in rastel globoko v čelo, okrog ušes in senc in se zgiralj nato od temena kot mehek žametast kožuh še daleč v tilnik. Iz tega temnega pragozda je gledal okrogel, cvetnobil obraz z modrimi očmi kot pravljica. Te modre oči so bile poleg nočnotemnih kodrov nekaj neizrečno krasnega in so plavale v obrazku kot modri, svetli, veliki rosnii kaplji. Aniti di Quatri so pa valovali nasprotno dolgi, kot zrelo žito rmeni lasje ob sencih navzdol. Med tema zlatima zavesama je pa kukala njena bistra duša skozi čisto temna okenca. Oba dvanaestletna otroka sta se rodila istega dne in nihče, ki ju je videl, ni mogel razumeti, kako je moglo dobiti prostora toliko dneva in noči na istem deškem ali dekliskem obrazku. Anita je imela seveda več dneva na sebi, Ettore pa več noči. In morda je vsemodri Stvarnik še v zadnjem trenutku stvarjenja hitro zamenjal otroške oči, ker bi kazal sicer ta Ettore s črnimi očmi neprijetno temoto, Anita z modrimi pa razbrzdano svetlobo.

Ettore in Anita sta bila otroka onih križarjev, ki sta obljubila cerkev. Da sta se rodila istega dne, je bila zadnja pobuda, da se uresniči obljuba. Oba otroka sta bila zdaj siroti in sta kazala z zaprtimi usti in s polnim, z nobeno veko utripajočim pogledom njihovih velikih oči mogočno samostojnost. Za pobožno službico, da varuje darilo, se je imela zahvaliti Anita bratu Fieru, ki je bil tudi tako svetloso bitje, samo oči je imel trde, temnosive, lica pa suha, od vneme vedno rdeča. Pri nekem pretepu z Benoni ga je Ettore tako globoko sunil z mečem v desno nogo, da je od takrat ležal v palači in ga ni pustila mrzlica kljub mazilom in žganju. Takrat so nosili že desetletni plemiški otročaji vse orožje in ga že pridno sukali, če so se zagrabil stari. Anita, ki je strastno ljubila ponosnega in nadebudnega brata, ni tudi potem odpustila Etoru, ko je razsodila mestna signoria, da ne zadene nobenega dela onega cestnega pretepa kazni. Bala se je namreč, da bo moral Fiero umreti, in že zdaj ni videla v modrookem črnem nasprotniku nič drugega kot morilca svojega brata.

(Dalje sledi)



Priporočamo »Mohorjeve knjižnice« na Prevaljah: 4. zv. Krizev pol. Roman. 5. zv.: Knez Serebrjani, roman. 6. zv.: Zadrnja na grmadi, povest. 7. zv.: Otokski posrček, povest. — Cene so v Mladici — KOL.



* Bog nam daj svoj mir!
** In večno življenje, amen!

starší